

ÜSKÜDAR'IN YAŞAYAN HAZİNELERİ

-1-

ÜSKÜDAR'IN YAŞAYAN HAZİNELERİ

ÜSKÜDAR'IN YAŞAYAN HAZİNELERİ

-1-

ÜSKÜDAR'IN YAŞAYAN HAZİNELERİ-1

**ACIBADEM TÜRK TELEKOM ŞEHİT METE SERTBAŞ ORTAOKULUNUN
HİMAYELERİNDE ÜSKÜDAR'IN YAŞAYAN HAZİNELERİ-1 YÜRÜTÜCÜLERİ
ABDURRAHMAN SERT, AYŞE GÜL DOĞRU, MERYEM AKIN,
SEVGİ BÜYÜKMUMCU'DUR.**

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

AYŞE GÜL DOĞRU

EDİTÖR

SEVGİ BÜYÜKMUMCU

REDAKSİYON

ABDURRAHMAN SERT
MERYEM AKIN

GRAFİK TASARIM

NİSA BÜYÜKMUMCU

BASKI

Ahenk Dijital Matbaa San. Tic. Ltd. Şti.: Bahçelievler Mahallesi Sultan Murat Caddesi Akı Sokak No:13A
ÜSKÜDAR / İSTANBUL

ISBN: 978-975-11-7600-4

Acıbadem Türk Telekom Şehit Mete Sertbaş Ortaokulu Yayınları No:2
Mayıs 2024

KAPAK FON: Üsküdar'da Kış Tablosu, Üsküdarlı Ressam Hoca Ali Rıza Bey

PROJEDE GÖREV ALAN

ÖĞRENCİLER

ELA AYDEMİR

HÜSNA NEHİR KÜTREM

İBRAHİM CANAN ŞENEL

MİNA ROZA KARDAŞ

MİRZA ZEYNEL AYDIN

VE

ÇEDES KURSU ÖĞRENCİLERİ

Erkan Doğanay

Hüseyin Kutlu

M. Semih İrteş

M. Sinan Genim

Ahmet Şahin

Yasin Özçimi

Hakkı Özçimi

İÇİNDEKİLER

ERKAN DOĞANAY.....	8
HÜSEYİN KUTLU.....	14
MUAMMER SEMİH İRTEŞ.....	28
MUSTAFA SİNAN GENİM.....	38
AHMED ŞAHİN.....	60
YASİN ÖZÇİMİ VE HAKKI ÖZÇİMİ.....	72

GELECEĞE AKTARILAN MİRAS

Acıbadem Türk Telekom Şehit Mete Sertbaş Ortaokulu olarak Üsküdar kent kültürüne yönelik araştırmalarda bulunarak Üsküdar'ımıza yepyeni bir eser daha kazandırmanın gururunu yaşıyoruz. İstanbul'un incisi Üsküdar ilçesini kapsayan proje; Üsküdar'ın yaşayan hazineleri başlığı altında, kaybolmak üzere olan kültürel kimliğimizin göstergesi olan müziğimizi, sanatlarımızı ve mimarimizi; bu alandaki üstatların yaşam hikâyeleri üzerinden aktararak gelecek nesillere ışık tutacaktır.

Acıbadem Türk Telekom Şehit Mete Sertbaş Ortaokulu; Üsküdar'ın sosyal, tarihi ve kültürel yaşamını konu alan çalışmaları ile şehri geniş perspektifte inceleyen pek çok bilgi ve belgeyi kayıt altına alan bilimsel çalışmalarına son yıllarda büyük önem vermiştir. Okulumuz Üsküdar'ın sosyolojik gelişimi, kimlik ve kültürü, gelenek ve göreneklere ile tarihsel süreç içerisinde öğrencilere yönelik çalışmalarına, şehrin toplumsal yapısını temel alan araştırmalarına devam ediyor. Hazırladığımız bu projenin temelini; şehrimizin yaşayan insan hazineleri olan ve mesleklerine değer katmış kişilerle yani kültürümüzün ve medeniyetimizin şehirdeki gerçek temsilcileri ile buluşan öğrencilerimiz oluşturmaktadır. Üstatlarımızın tecrübelerinden yola çıkarak elde edilen bilgilerin kitaplaştırılarak kayıt altına alınması, bu çalışmayı gerçekleştiren öğrencilerimize olduğu kadar önümüzdeki yıllarda öğrenim göreceğ öğrencilerimize de ışık tutacaktır. Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılında; öğrencilerimizin üstlenecekleri sorumlulukları, hakkıyla yerine getireceklerine olan inancımız tamdır.

Projemizin örnek bir çalışma olmasını hedefliyoruz. Acıbadem Türk Telekom Şehit Mete Sertbaş Ortaokulu olarak yaşayan insan hazinelerimizin bilgi ve deneyimlerini gelecek nesillere aktarmanın sorumluluğunu taşıyoruz. Şehre, topluma, kültüre ve mesleğe değer katan insanların yaşamlarının her anı geçmişin geleceğe uzanan en sağlam köprülerini oluşturuyor. Öğrencilerimizin Üsküdar'ın yaşayan hazineleri ile gerçekleştirdikleri söyleşiler bize büyük heyecan veriyor. Bu çalışmanın sadece okulumuz için değil, Üsküdar için de çok değerli bir eser olacağına inanıyorum. Projede görev alan arkadaşlarıma, çalışmaya katılan ve söyleşilerde bulunan öğrencilerimize teşekkür ediyor; öğrencilerimiz ile bir araya gelerek bilgi, tecrübe ve düşüncelerini paylaşan kıymetli sanatçılarımıza şükranlarımı sunuyorum.

Sevgi ve saygılarımla...

Ayşe Gül Doğru

Okul Müdürü

İSTANBUL'UN FETHİNİ GÖREN ÜSKÜDAR

*Üsküdar bir ulu rüyâyı görenler şehri,
Seni gıptayla hatırlar vatanın her şehri,*

*Hepsi der: "Hangi şehir görmüş onun gördüğünü?
Bizim İstanbul'u fethettiğimiz mutlu günü..."*

Yüzyıllar boyu bağrında nice sakinlerine kucak açan Üsküdar, İstanbul'un fethinden neredeyse bir buçuk asır evvel Türk egemenliğine girmiş ve daha o çağlardan itibaren "kutlu bir diyar" olma yolunda hızla ilerlemiştir. Adı da tarihi kadar kadim olan Üsküdar, gelecek zamanlara doğru yürüyüşünü yine sürdürmektedir. Üsküdar bir Türk şehri olarak İstanbul'un fethine tanıklık etmiş, çağlar boyu bu tanıklığın getirdiği zindelle ilmin ve irfana dayalı bilginin yoğunlaştığı bir merkez olma durumunu bünyesinde taşımıştır. Şiirden musikiye, fen bilimlerinden, güzel sanatlara; eğitimin her alanında öncüler yetiştiren Üsküdar, günümüzde de örnek şahsiyetleri ile İstanbul içinde müstesna bir yere sahiptir.

Çalışmamıza öğrencilerimize yaşadıkları ve eğitim gördükleri Altın Şehir Üsküdar'ın örnek şahsiyetlerinin her birinin hazine değerinde olduğu anlatılarak başlanmıştır. Geçmiş ve gelecek arasında bir köprü kurularak, Üsküdar'ın, kültür ve medeniyetimizin geleceğimiz olan çocuklarımıza aktarılması için Üsküdar'ımızın yaşayan hazineleri olan kişiler ile irtibata geçilmiştir. Esas olanın, değerli ve değer üretmek olduğunu, ünlü olmanın değil; kalıcı, kıymetli ve anlamlı eser bırakmanın mühim olduğunu göstermek maksadı ile de her biri kendi alanında uzman olmakla kalmayıp kültür ve medeniyetimiz ile ilgili çalışmalara yön veren büyüklerimiz ile öğrencilerimizin bir araya getirilmesi sağlanmıştır. Meslekleri, san'atları ve Üsküdar ile alakalı çalışmalarını, düşüncelerini, tecrübelerini aktardıkları söyleşiler gerçekleştirilmiştir. Bu söyleşiler gerçekleştirildiği tarihlere göre tasnif edilmiştir. Çalışmamız "Üsküdar'ın Yaşayan Hazineleri-1 " olarak isimlendirilmiştir. Böylece ikinci, üçüncü ve daha nice sayılarına da ulaşılması planlanmıştır. Zira Altın Şehir Üsküdar yaşayan hazineler bakımından oldukça zengin bir beldedir.

Gerçekleştirilen bu söyleşiler ile; medeniyetimizin ilim ve irfan, bilim ve insan, mimari ve sanat, sanat ve mekân, mekân ve aidiyetlik, sanat ve bediiyat (estetik) ilişkilerinin kurulması planlanmıştır. Medeniyet tasavvurumuzun göstergesinin; mimarimiz, edebiyatımız, sanatımız, musikimiz olduğundan yola çıkılarak geleceğe nasıl bir Üsküdar bırakılması gerektiğinin çocuklarımıza bu şekilde daha etkili ve kalıcı olarak aktarılacağı düşünülmüştür.

Çalışmamızda bizlere inanarak söyleşimizi gerçekleştirmeyi kabul eden pek kıymetli yaşayan hazinelerimiz, Üsküdar'ımızın medar-ı iftiharları; Erkan Doğanay, Hüseyin Kutlu, Muammer Semih İrteş, Mustafa Sinan Genim, Ahmed Şahin, Yasin Özçimi ve Hakkı Özçimi'ye şükranlarımızı arz ederiz.

Sevgi Büyükmumcu

Teknoloji & Tasarım Dersi Öğretmeni

*Aslında her insanda olması
gerektiği gibi sanatçının da
vicdan ve erdem sahibi
olması ve dünyayı takip
etmesi, değişime açık
olması lâzım...*

ERKAN DOĞANAY

SÖYLEŞİ

23.10.2023

Mina Roza Kardaş: Hangi meslek ve sanat dalları ile ilgilisiniz?

Erkan Doğanay: Akademi mezunu bir ressamım ama uzun yıllardır sanat yönetimi ile ilgileniyorum. İşim bu oldu.

Mina Roza Kardaş: Özellikle bu sanatla ilgilenme sebebiniz nedir?

Erkan Doğanay: Uzun yıllar çeşitli dergi ve gazetelere sanat yazıları yazıyor, okutmaları yapıyordum, haliyle görsel eleştirel bir bakış ve kurgusal bir zekâya dönüştü.

Mina Roza Kardaş: Mesleğinizi ve ilgilendiğiniz sanat dalını seçmede etkili olan durum ve olaylar nelerdir?

Erkan Doğanay:

Sanat, çocukluğumdan beri ilgi alanımdaydı. Ağabeyim öğretmen

okulunda okurken çok güzel resimler çizerdi ve onu izleyerek geçti çocukluğum ve ben de resim çizmeye başladım. Ondan çok etkilendim. Babam benim daha farklı bir alanda eğitim almamı istedi fakat ben resimden başka bir alanda başarılı olamayacağımı düşündüm ve bu hususta babama karşı ısrarcı oldum. Derken akademi günleri ve istediğim işin merkezinde oldum.

Bir dünya yaratıyorsunuz kâğıt ya da kullandığınız yüzey her neyse sanırım insanı cezbeden tarafı bu.

Mina Roza Kardaş: Sanat, sanatın amacı ve sanatçı ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Erkan Doğanay: Aslında her insanda olması gerektiği gibi sanatçının da vicdan ve erdem sahibi olması lazım.

Ve dünyayı takip etmesi, değişime açık olması.

Mina Roza Kardaş: Üsküdar sizin için ne anlam ifade ediyor?

Erkan Doğanay: Üsküdar deyince estetik ve tarih ilk aklıma gelenler. Akşamları camlarında yangın olan semt.

Mina Roza Kardaş: Üsküdar'daki yaşamınıza, çalışmalarınıza ne zaman ve nasıl başladınız?

Erkan Doğanay: Üsküdar'da 20 yılı aşkın bir süredir yaşıyorum ama Üsküdar Belediyesi danışmanlığına çok yeni, bir yıl önce başladım.

Mina Roza Kardaş: Geçmişteki ve şimdiki Üsküdar'ın sizi etkileyen yönleri nelerdir, geleceğe nasıl bir Üsküdar bırakmak istersiniz?

Erkan Doğanay: Burası sanatçıların semti, bu nedenle ben de arkeolojik izler sürüyorum. "Üsküdarlı Ressamlar" diye bir grup oluşumu da var, hatta yakında sergisini de paylaşacağız. Buyönü ile çok çok önemli.

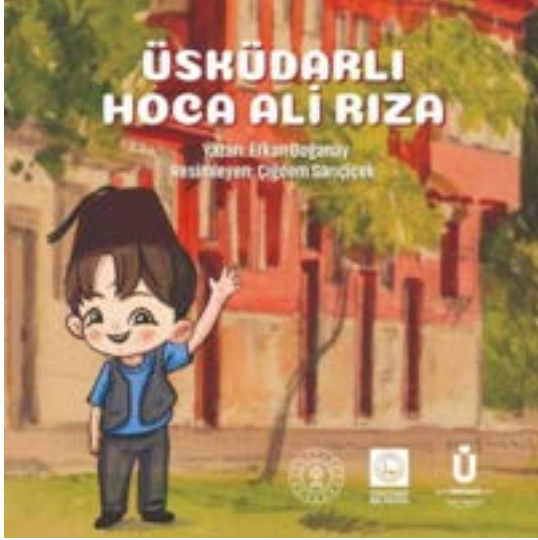
Mina Roza Kardaş: Üsküdar ile ilgili sizi etkileyen en önemli anılarınız neler, Üsküdar'dan ve anılarınızdan besleniyor musunuz?

Erkan Doğanay: Sahildeki etkinlikler öncesinde hep takip eder, izlerdim. Sonrasında benim için Üsküdar'la buluşmanın en güzel anısı Hoca Ali Rıza Sergisi'ni yapmak oldu diyebilirim.

Bu sergi ile birlikte iki basılı eseri de siz sanatsever çocuklarımız ve yetişkinler için hazırladık.

Erkan Doğanay: Devrim Erbil, Hoca Ali Rıza Sempozyum ve Sergisi, Âşık Veysel bunlardan birkaçı.

Devrim Erbil

Hoca Ali Rıza Sempozyum ve Sergisi

Zeynel Mirza Aydın: Üsküdar'da gerçekleştirdiğiniz projeler nelerdir? Bu projelerin diğerlerinden farkı nedir?

Âşık Veysel

Zeynel Mirza Aydın: Üsküdar'da keyifle ve tutkuyla çalıştığınız bir projeniz var mı?

Erkan Doğanay: Üsküdarlı Ressamlar

Zeynel Mirza Aydın: Üsküdar'daki çalışmalarınızda kullandığınız özel teknikler veya yöntemler var mı?

Erkan Doğanay: Sanat tarihi, kent kültürel arkeolojisi ve tabii ki kütüphane, arşiv taramaları.

Zeynel Mirza Aydın: Üsküdar ile ilgili hazırlamak istediğiniz veya üzerinde çalıştığınız yeni projeniz var mı?

Erkan Doğanay: Birkaç proje var üzerinde çalıştığım, onlar da sürpriz olsun, zamanı geldiğinde ilan edeceğim zaten.

Zeynel Mirza Aydın: Bu mesleği seçmeseydiniz Üsküdar'da hangi mesleği yapmak isterdiniz?

Erkan Doğanay: Üsküdar kıyısından karşı yakayı, karşıdan Üsküdar'ı izleyen bir şair ya da yazar olmayı.

Mina Roza Kardeş: Cumhuriyetimizin Üsküdar 100'ü olarak okulumuza gelerek söyleşimizi gerçekleştirdiğiniz ve bizlere örnek olduğunuz için teşekkür ederiz.

Okulumuzdaki Söyleşiden

Üsküdarlı Hoca Ali Rıza Sergisinde Erkan Doğanay ile Birlikte

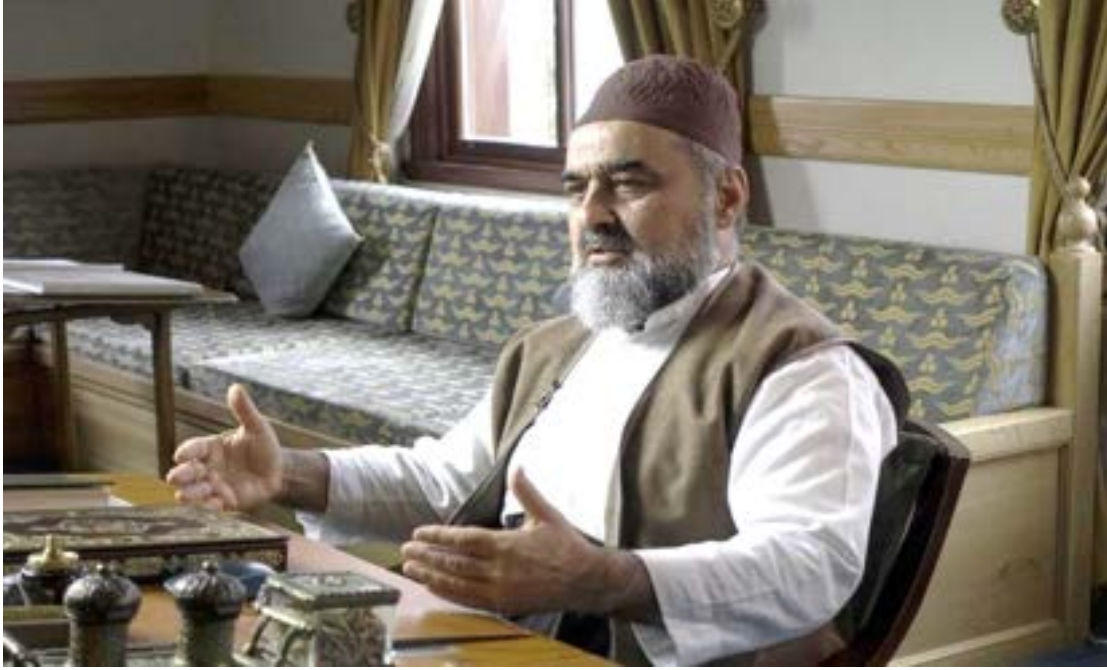

Bütün insanlık tarihinde, yani insanlık kendini bildi bileli, belki binlerce yazı çeşidi geldi geçti. Bütün bu yazı çeşitleri içerisinde san'at olabilmiş tek yazı, bizim bu yazımızdır. Onun için adına hüsn-i hat yani yazı güzeli diyoruz.

HÜSEYİN KUTLU

SÖYLEŞİ

21.11.2023

Mina Roza Kardeş: Hangi meslek ve sanat dalları ile ilgilisiniz?

Hüseyin Kutlu: Tabii en çok meşgul olduğum san'at dalı "hat san'atı"dır. İcra etmek, bizatihi bununla eser vermeyi kastediyorsanız hat san'atı. Ama ben güzel olan her şeyle ilgiliyim. Ben şöyle inanıyorum; Allah Teâlâ, her şeyi insan için yaratmış. Şununla ilgilenmem, benim bu ilgi alanımda değildir demem. Her güzel şeyle; bana faydalı olacak, bana hitap eden her şeye ilgi duyarım. Ama bu san'atlarımızın içerisinde bizatihi eğitimini aldığım, eğitimini verdiğim, eser vermeye çalıştığım dal "hat san'atı"dır.

Mina Roza Kardeş: Özellikle bu sanatla ilgilenme sebebiniz nedir?

Hüseyin Kutlu: Valla çok derinlere gireriz şimdi. Şöyle cevap vereyim. Taaaa küçük yaşlarda, yazıyı, güzel yazıyı seviyordum. Daha ilkokul sıralarında, eskiden dükkânların girişlerinde, vitrinlerinde, böyle güzel levhalar olurdu, mağazanın ismi. Bunu işte gölgeli falan değişik yazı tarzında yazarlardı. Ben onlara öyle hayran hayran bakardım. Bunları kim yazıyor diye de merak ederdim.

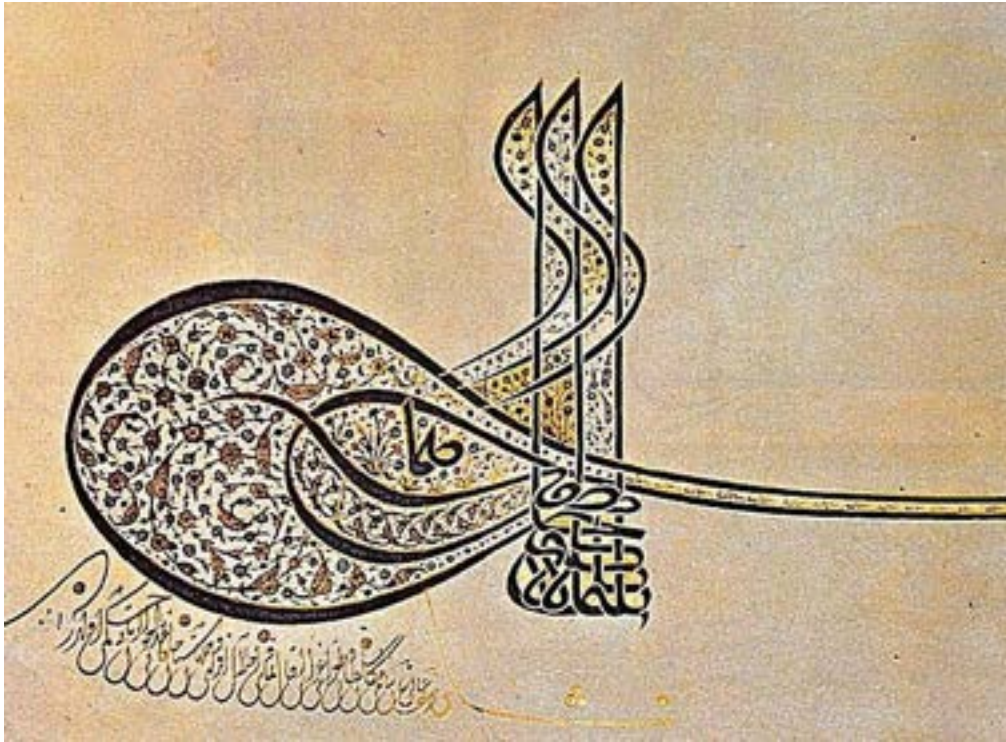
O levhaların altında küçük imza olurdu. Konya'da Nedret diye bir imza. Aradım, buldum onun atölyesini. Küçüktüm sizin gibi. Fakat içeriye girip nasıl yapıyorsunuz, bana

da gösterin falan demeye utandım. Vitrinden böyle seyrettim, onu hatırlıyorum. O merak beni buralara sürükledi.

Mirza Zeynel Aydın: Mesleğinizi ve ilgilendiğiniz sanat dalını seçmekte etkili olan durum ve olaylar nelerdir?

Hüseyin Kutlu: Etkileyen çok şey var ama bunu size nasıl anlatayım bilmiyorum. Şimdi şöyle çocuklar; biz geleneğine, köküne, aslına çok bağlı, onlara sadakat gösteren bir anlayışa sahibiz. Düşünebiliyor musunuz? Bütün insanlık tarihinde, yani insanlık kendini bildi bileli, belki binlerce yazı çeşidi geldi geçti. Bütün bu yazı çeşitleri içerisinde san'at olabilmış tek yazı, bizim bu

yazımızdır. Onun için adına hüsni-hat yani yazı güzeli diyoruz. Eeee ben nasıl merak etmeyeyim bu yazı güzelini. Enteresan bir şey daha söyleyeyim size; dünya kuruldu kurulalı sayısız devlet başkanları gelmiştir değil mi? Krallar, padişahlar vs. Bunların imzaları var tabii. Peki, Osmanlı padişahlarının imzalarını hiç gördünüz mü siz? Tuğra şeklinde. Bu kitabın içerisinde Osmanlı padişahlarının imzaları var! Şimdi Kanuni'nin tuğrasını bulalım. O çok süslüdür, işte bak gördünüz mü? Ve şimdi insanlar bunu bir san'at tablosu olarak salonlarına, evlerine, bürolarına asıyorlar, gördünüz mü? Dünyada hiçbir devlet başkanının imzası böyle muhteşem san'at eseri olmamıştır.

Kanuni Sultan Süleyman'ın Tuğrası

Eee şimdi ben bundan etkilenmez miyim? Hem de kendi ecdadımızın eserleri. Bin yıldır biz bu yazıyla çok eserler vermişiz. İstanbul Üniversitesinin kapısını gören var mı içinizde? Gidin görün o kapıyı. Bâyezit'e gideceksiniz, İstanbul Üniversitesinin kapısını göreceksiniz! Orda Daire-i Umur-u

Askeriyye yazar. O Hattat Şefik Bey'in şâheser bir yazısıdır. Bu kadar güzelliği bünyesinde taşıyan, san'at değeri olan bir yazıyı merak ettiğim için kendimi çok bahtiyar kabul ediyorum. Siz de beni tebrik ediyor musunuz? Yani iyi bir şey yapmışım değil mi?

Hattat Şefik Bey'in İstanbul Üniversitesi Merkez Binası Girişindeki Celi Sülüs Kitâbesi

Mina Roza Kardeş: Üsküdar sizin için ne anlam ifade ediyor?

Hüseyin Kutlu: “Üsküdar Fethi Seyreden Şehir” Üsküdar'ın en önemli özelliklerinden biri İstanbul'un fethini seyretmiş olmasıdır. Az şey değil! Ayrıca taa Medine'ye, Mekke'ye kadar; Anadolu Yakası kesintisiz bağlı. Onun için bütün Anadolu'ya “Peygamber Toprağı” demişler. Değil mi ki orayla bitişik arada hiçbir engel yok! Onun için Mekke'ye, Medine'ye, Kudüs'e de hepsine bitişiktir. Onun için mübarek kabul etmişler. Yani bizde vatan, toprak, çok kıymetlidir. Niçin biliyor musunuz? Çünkü buraları

bize vatan olarak teslim eden ecdadımız kaniyla canıyla bunu bize emanet etmiştir.

Yani buraların tapuları varsa ki var değil mi? Tapusuz mal olur mu? Olmaz. Peki, buraların tapularında kimin damgası var? Şehitlerin damgası var. Can damgaları var can! Canlarını vererek damga basmışlar. Bakın Fatih Sultan Mehmet Han, İstanbul'u fethettiği zaman; bunu iyi dinleyin. Tabii elini kolunu sallayarak İstanbul'a girmemiş. Biliyorsunuz Edirnekapı'dan Topkapı tarafından girildi. “Fetih Kapısı” olarak zaten üzerinde kitabesi var. Tabii geliyor Ayasofya'ya Fatih. Ayasofya o zaman kilise.

Orada incelemeler yapıyor. Sonra İstanbul'u fethetmeyi nasip ettiği için Allah'a şükreliyor, şükür namazı kılıyor. O sırada geliyor diyorlar ki;

“Padişahım birçok şehit verdik.” Direnişler olmuş, vuruşmalar olmuş ve şehitler sokak ortasında, kaldırımında rastgele yerlerde yatıyorlar. Bunların defnedilmesi lâzım. “Nereye defnedeceğiz?” diye soruyorlar Fatih'e. Siz olsaydınız ne yapardınız, söyleyin bakalım? Binlerce şehit var nereye mezarlık yapılacak? Neyse ben söyleyeyim mi? Bakın Fatih öyle tarihi bir karar veriyor ki müthiş, işte damga böyle vurulur. “Nerede şehit olmuşsa orada defnedilecek” diyor. Ama efendim yolun ortasında falan. “İstanbul ona göre planlanacak.” diyor. Şehitleri şehit düştüğü yerden

kaldırtmıyor; oraya defnedin, diyor. Onun için İstanbul'un sur içerisinde Ni'mel Ceyş kabirlerinin birçoğu maalesef yok edilmiştir. Böyle mahalle aralarında, sokak aralarında, mezar taşı görürsünüz. Veya böyle bir ufak kubbe görürsünüz. Koyun Baba, falanca dede gibi. Onlar fetih şehitleridir, biliyor musunuz? Fatih bunu yapmakla diyor ki; “Bu topraklar benim, İstanbul benim.” tapusu, işte bunlar hepsi mühür! Bunlara ne denilir, bu şehitlere? “Ni'mel Ceyş” denilir. Ne demek Ni'mel Ceyş?

“Ne güzel asker!” Bu ismi onlara kim vermiş? Peygamber Efendimiz buyuruyor ki; “*Letüftehanne'l Kostantîniyye. Fe Le Ni'mel Emîrû Emîrûha Ve Le Ni'mel Ceyşü Zâlike'l Ceyş.*”

*Letüftehanne'l Kostantîniyye. Fe Le Ni'mel Emîrû Emîrûha Ve Le Ni'mel Ceyşü Zâlike'l Ceyş
Hattat Hüseyin Kutlu Hocamızın Yazdığı Hadis-i Şerif*

“Kostantiniyye yani İstanbul muhakkak fethedilecektir. Onu fetheden komutan ne güzel komutan, onu fetheden asker ne

güzel asker.” Ni'mel emîr ne demek? Ne güzel komutan. O kim? “Fatih Sultan Mehmed.” Ni'mel Ceyş, ne güzel asker! Peygamber'in methine

mazhar olmuşlar. Onun için Fatih Sultan Mehmed Han'ın bir lakabı da Ni'mel Emîr'dir. İstanbul'un fethinde şehit olan askerlerin ismi de Ni'mel Ceyş'dir. Bu Ni'mel Ceyş'in kabirleri çok önemli. Maalesef Ni'mel Ceyş'in kabirleri üzerine otopark, apartman yapılmış. Süheyl Ünver Hocamız

Ni'mel Ceyş'in bütün isimlerini ve yerlerini hep tespit etmiştir. Ben de Ni'mel Ceyş diye bir levha yazdım. Şimdi bu mevzunun açılacağını bilseydim o levhayı getirir size gösterirdim. Ni'mel Ceyş'in bütün isimleri var orada.

Ahmed Süheyl Ünver Hocamızın Ni'mel Ceyş'in İsimlerini Tespit Etmesi Üzerine

Hattat Hüseyin Kutlu Hocamızın Yazdığı Ni'mel Ceyş Levhası

İstanbul'un 500. fetih yıl dönümü münasebetiyle İstanbul'daki sahabe kabirlerini ve Ni'mel Ceyş'in isimlerini nerede olduklarını hepsini tespit etmiş Süheyl Hocamız.

Süheyl Ünver Hoca çok kıymetli bir insandı. Keşke onu görseydiniz. Ama siz de onu göreni gördünüz.

Çok beraber olduk. Bir hatıramızı, nasıl tanıştığımızı anlatayım mı?

Hattat Necmeddin Efendi "Hezarfen" o da Üsküdarlı. Hezarfen Ahmed Çelebi gibi o da elinden bin türlü hüner gelen bir insan. Onun için böyle zatlara "Hezarfen" derler. Yani bin türlü marifeti var demektir. Necmeddin Hoca'ya Üsküdar kaymakamı bir berat verecek. Teşekkür Beratı, ömrü boyunca Üsküdar'a, sanatımıza, kültürümüze hizmet ettiği için. Uğur Derman Hocamız -Allah uzun ömür versin-sağ. Bana sen de gel, dedi. Üsküdar'da Doğancılar'a çıkarken sol tarafta bir sinema vardı. Adını unuttum. Şimdi de var mı bilmiyorum. Program orada olacak. Gittim ben de, Necmeddin Hoca orada. Efendim bir ney taksimiyle

başladı program. Niyazi Sayın ney taksimi yaptı, sonra Uğur Derman Hoca'mız (Necmeddin Efendi'nin talebelerinden icazetli) hayatını anlattı, slaytlarla. Necmeddin Hoca'nın özelliklerinden bahsetti. Sonra Uğur Derman Hoca Süheyl Bey'i sahneye davet etti. Ben Süheyl Bey'i tanıyorum gıyabında ama hiç görmemiştim o zamana kadar, sadece duyuyorum. 1971-72 yılları aşağı yukarı. Süheyl Hoca gayet nârin, zarif bir insan. Sahneye geldi. Yani görünce hayran kalıyorsunuz. Necmeddin Efendi'nin o da talebesi. Ebru öğrenmiş, Necmeddin Hoca'dan. Ordinaryüs Profesör Süheyl Hoca söze şöyle başladı: "Efendim, herkes hocamızın

özelliklerinden, güzelliklerinden bahsetti. Ama kimse ayıbından bahsetmedi.” dedi. Herkes dondu kaldı. Yahu ne münasebeti var değil mi? Ayıbından bahsetmenin yeri mi şimdi? “Biliyor musunuz? Bu zat hezarfendir, hiçbir ayıbı yoktur. Bu ayıp ona yeter.” dedi. Böyle başladı söze. Ben ilk defa orada gördüm Hoca’yı. Sonra tabii daha sonraki yıllar çok beraber oldum elhamdulillah.

Mirza Zeynel Aydın: Üsküdar’daki yaşamınıza, çalışmalarınıza ne zaman ve nasıl başladınız?

Hüseyin Kutlu: Ben İstanbul’a ilk geldiğim zaman Üsküdar’da Nacak Sokak’ta iki ay misafir olarak oturdum biliyor musunuz? Nacak Sokak nerede? Tütün deposunu biliyor musunuz? Fethi Paşa Korusu’nun tam bittiği yerde sahilden yukarıya çıkan bir sokak var. Nacak Sokak. Onun tam bittiği yerde ahşap bir evde misafir kaldım. Üniversiteye geldiğim 1968 yılında. Üsküdar’da o kadar oturdum. Ondan sonra da; Yedikule’de, Nişantaşı’nda, Beşiktaş’ta ve 21 sene de Koca Mustafapaşa’da oturdum. 2002’de emekli olduktan sonra 12 sene de Çengelköy’de oturdum. Dolayısı ile biraz Üsküdarlı sayılırım.

Mirza Zeynel Aydın: Üsküdar’da gerçekleştirdiğiniz projeler nelerdir, bu projelerin diğerlerinden farkı nedir?

Hüseyin Kutlu: Marmara İlahiyat Camii, ondan sonra Karacaahmed’de Şâkirin Camii yazılarını falan yazdık. Var bir sürü bu kadar yetmez mi?

Mina Roza Kardeş: Üsküdar’daki çalışmalarınızda kullandığınız özel teknikler veya yöntemler var mı?

Hüseyin Kutlu: Onlar sır, meslek sırrı. Onu gelip burada öğrenmeniz lâzım. Öyle herkese söylediniz mi tadı kaçır.

Mina Roza Kardeş: Üsküdar ile ilgili hazırlamak istediğiniz veya

üzerinde çalıştığınız yeni projeniz var mı?

Hüseyin Kutlu: Şimdilik yok ama çalışmak isterim tabii. Hevesim kursağımda kaldı dediğim şeylerden biri Karacaahmed. Çok önemli biliyor musunuz? Vefat eden Mehmet Çakır Bey vardı, Üsküdar Belediye Başkanı. Allah rahmet eylesin. Hem Aziz Mahmud Hüdai'ye giden yol ve onun çevresi, hem de Karacaahmed ile ilgili birtakım düşüncelerimiz vardı.

Karacaahmed'i inanç turizmine hazırlamak. Aynı zamanda Hattatlar Sofası'nı ihya etmek gibi. Bunlar olamadı. Bizim ölüme bakışımız diğer medeniyetlerden çok farklı. Biz, yatırırlarımızla beraber yaşarız. Bakınız burada türbe var. Ben yorulduğum zaman gidip yanlarına yatıyorum, gayet rahat ve huzurlu. Ölüm ötesi ve ölülerimiz için yazdığımız mersiyeleler, şiirler, bunların hepsi san'at eseri çocuklar biliyor musunuz? Hepsi san'at eseri. Yani bilhassa Karacaahmed'de bir mezar taşı, üzerinde hat san'atı var; vefat eden için şair şiir yazmış, o da bir san'at. Hakkâk, taşa işlemiş; o işleme de bir san'at. Ayrıca mesela; ebcetle tarih düşürürler. Bakınız bu da bir san'at. Biliyor musunuz ebcet ne? O zaman ben de size bir ödev verebilir miyim? Ebcetin ne olduğunu öğreneceksiniz, tamam

mı? Çok zevklidir. Mesela kendi isimlerinizin ebcet karşılığını bulun.

Bunların hepsi san'at. Ve bunlar bizim tarihi mezarlıklarımızda, bilhassa Karacaahmed'de çok. Bunun aslında ecnebilere anlatılması lâzım. Biz ölüme nasıl bakıyoruz, ölülerimize nasıl mezar taşları yapıyoruz, bunlar ne anlama geliyor? Ne kadar mânîdar, ne kadar anlamlı! Bunu ben aslında yapmak istedim. Ama olmadı maalesef. Bu taşlara sahip çıkmamız lazım. Çalıp götürüyorlar, biliyor musunuz? Taşları kırıp, çalıp götürüyorlar.

Artık sizler sahip çıkacaksınız.

Mirza Zeynel Aydın: Bu mesleği seçmeseydiniz Üsküdar'da hangi mesleği yapmak isterdiniz?

Hüseyin Kutlu: O zaman düşünürdüm tabii.

Fakat ben hat sanatını meslek olarak seçmedim. Ben din adamıyım. Ben sanatla, sevdiğim için ilgileniyorum.

Mirza Zeynel Aydın: İstanbul Mushaf'ından da bahseder misiniz, bu çalışma ile gelecek nesillere ne mesaj vermeyi planladınız?

Hüseyin Kutlu: Siz ne mesaj aldınız? Bana bir söyleyin bakayım. Ben de size sorayım. Şimdi baktınız, ne var orada, ne gördünüz, ne anladınız? Ben ne yapmışım?

Mirza Zeynel Aydın: Kültürel mirasımızı korumalıyız.

Hüseyin Kutlu: Evet, yalnız korumalı değil sahip çıkmalıyız. Ve bunu bir nostalji gibi de kabul etmememiz lâzım.

Bakın ben size çok önemli bir şey söyleyeceğim. Sakın unutmayın bunu! Tanzimat Dönemi'ne gelinceye kadar, bizim tarihimizde müze yoktur biliyor musunuz, niçin? Tabii şimdilerde müzeciliği göklere çıkarıyorlar. Oysaki 150-200 sene öncesine kadar bizim tarihimizde müze diye bir şey yok. Niçin? Çünkü biz, hiçbir değerimizi müzelik yapmamışız, yapmayız!

Bu gördüğünüz eserler; işte İstanbul Mushaf'ı gibi orijinal eserler hep camilerde, tekkelerde bulunuyordu. İnsanlar onlardan okuyordu. Şimdi onlar müzeye kaldırıldı, niye? Hayatımızdan çıkarıldı. Bir şeyi müzelik yapmak, hayatımızdan çıkarmak anlamına gelir. Yani biz belli bir dönemden sonra, kendimize ait ne varsa bunları müzelik hâle getirdik. Yani hayatımızdan çıkardık. Değerlerimizi müzelik yapmayacağız, onlarla beraber yaşayacağız. Bu sözümü sonra anlarsınız. Belki şimdi anlaşılıyor olabilir ama ilerde anlarsınız.

İbrahim Canan Şenel: Hat sanatının Türkiye'deki yeri ve önemi nedir?

Hüseyin Kutlu: Son 20-30 senedir hat sanatına ilgi çok. Büyük kitleler

bununla ilgileniyorlar ama bir nostaljiden öteye gidemiyor. Niçin? Çünkü her sanat bir medeniyet ürünüdür. Bu sanatlar; hüsn-i hat, tezhip, ebru vs. İslam medeniyetinin ürünleridir.

Biz ise sadece Türkler değil, bütün Müslüman âlemi İslam medeniyetini terk ettik. Batı medeniyetine 150 hatta 200 senedir hayranız. Batılı olalım, Batı medeniyetine tabi olalım, Batı uygarlığını getirelim diye kırk takla attık. Bence yanıldık. Batı'dan teknoloji almamız gerekirken onu yapmadık. Medenî olmayan Batı'dan medeniyet almaya kalktık.

Bakınız 150-200 senedir medenî diye tarif edilen dünyada, Gazze'de çocuklar öldürülüyor değil mi? Bir tanesinin kılı kıpırdamıyor. Bunları bize medenî diye tanıttılar. Afrika'yı soyan onlar, Hindistan'ı sömüren onlar. Nerede bir petrol, bir doğalgaz, yeraltı zenginliği var, hemen oraya leş kargası gibi konarlar. Kızılderili neslini bitiren bunlar. Şimdi biz 200 senedir çok yanlış bir iş yapıyoruz, Batı medeniyetine kendimizi angaje ettik. Onun için bu sanatlar biz kendi medeniyetimize dönmediğimiz sürece bir nostaljiden ibaret.

İbrahim Canan Şenel: Yurt dışında Müslüman olmayan ülkelerde bu sanatın yeri nedir?

Hüseyin Kutlu: Yok, çünkü bu sanat bir Kur'an medeniyetinin ürünüdür. Müslüman olmayan hattat yok. Özelliği de bu. Yani hat sanatı sıradan bir görsel sanat falan değildir. Çünkü resim, heykel ve diğer plastik sanatlar her konuda eser verebilirler. Meselâ ressam bir eşek resmi yapabilir. Ama hattat eşek yazmaz. Hattat ya Allah kelâmı yazar, ya Peygamber kelâmı ya da şair sözü yazar, atalar sözü yazar. Yani en kıymetli sözü kendisine konu olarak alır. Onun için diğer sanatlardan tamamen ayrı bir özelliği var.

İbrahim Canan Şenel: Diğer Müslüman ülkelerde de hat sanatı bu kadar gelişmiş midir?

Hüseyin Kutlu: Gelişmeye başladı. Yani bir zamanlar benim hocam Hattat Hamid Aytaç hayatta iken geliyordu Irak'tan, Suriye'den, Cezayir'den. Şimdi de bizimle irtibatları var. Dolayısıyla diğer İslam ülkelerinde de bilhassa Arap ülkelerinde... Endonezya, Malezya oralarda da ilgileniyorlar.

Elif Yaren Korkmaz: Bu türbede dört tane yatır (mezar) var kime ait?

Hüseyin Kutlu: Onlar tekkeyi, burayı yapanlar. Abdullah Efendi, Ubeydullah Efendi ve hanımları.

Mirza Zeynel Aydın: Hat tarihi ile ilgili bilgi verir misiniz?

Hüseyin Kutlu: Şimdi tabii bu harfler Arap harfleri. Türkler Müslüman olduktan sonra Kur'an okumaları lâzım. Bu harfleri öğrendiler ve dediler ki madem bu harfleri öğrendik; biz bunları okuyalım, yazalım. Göktürk alfabesi ile okuyup, yazıyorlardı. Sonra Arap harflerini yani Kur'an harflerini alfabe olarak kullanmaya başladılar. Bu yazının sanat hâline gelmesinde en büyük

katkı Türklerindir. Yani Türkler bu hat sanatını çok geliştirdiler.

Öğrenciler: : Çok teşekkür ederiz. Bizi kabul ederek sorularımızı cevapladınız.

Hüseyin Kutlu: Ben de sizlere kültür ve medeniyetiniz ile âlâkalı çalışmalarınız için teşekkür ediyor ve muvaffakiyetler diliyorum.

Mimari tezyinatlar, klasik mimarilerin, camilerin içinde olan kalemişleri, çiniler, ahşap üstü çalışmaları, bunların içerisinde künde-kâri ve oymalı çalışmalar var. Taş ve mermer üzerine yapılmış; mihrap, minber çalışmaları ve gittiğinizde göreceksiniz rengârenk revzenler, renkli camlar var. Bunlar tezyinat grubuna giriyor.

MUAMMER SEMİH İRTEŞ

SÖYLEŞİ

06.01.2024

Mina Roza Kardeş: Hangi meslek ve sanat dalları ile ilgilisiniz?

Muammer Semih İrteş: Ben tezyini sanatların tasarım konusunda bütün çalışmalar ile ilgiliyim. Çünkü tasarım yapan bir insan, çini için de kalemîşi için de revzen diye adlandırdığımız vitraylar için de ondan sonra tezhip sanatı için tasarımlar yapabilme bilgi ve kabiliyetine sahiptir. Benim profesyonelce uğraş verdiğim kısmı ise kalemîşleridir. Bu kalemîşleri; camilerimizde ve saraylarımızda kubbe, kemerler, işte bütün yüzeyler sıva üstü yüzeylerde yapılan nakışlara verilen isimdir. Tabi bu işlem fırça ile yapılıyor ama eskiden fırça olarak adlandırılmayıp kalem olarak tabir ediliyor, kalemîşi olarak o günkü dil ile kalemkâr olarak isimlendirilmiş. “Kâr” Osmanlı Türkçesinde iş demek. Bundan

dolayı da bugünkü kullanılışı kalemîşi şeklinde.

Nasıl, soru cevabını buldu mu?

Mina Roza Kardeş: Çok güzel buldu. Peki, bu sanat dallarını seçmenizde etkili olan durum ve olaylar nelerdir?

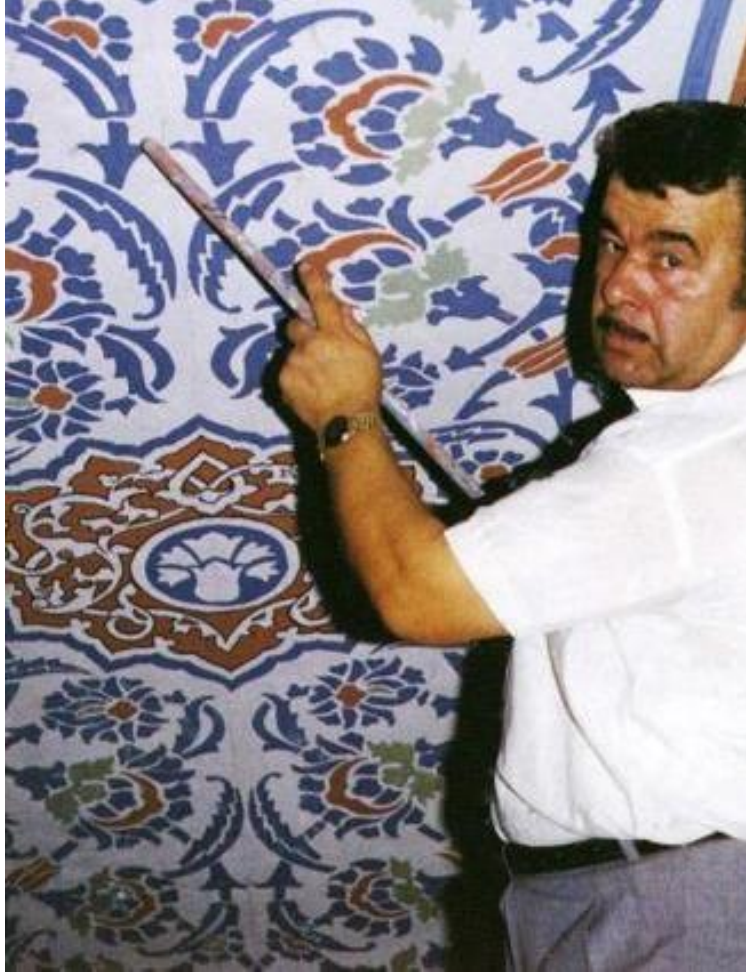

M. Semih İrteş: Şimdi ben, babadan nakkaşım. Benim babam da nakkaştı.

Aynı böyle sizin yaşlarınızda iken, babalar mutlaka çocuklarını iş yerlerine götürürler. Beni de hep böyle cami avlularında, Topkapı Sarayı'na falan götürürdü babam.

Benim çocukluğum hep oralarda geçti. Tabii buralarda çocukluğum geçince insan onlarla bir ünsiyet kuruyor.

Sabri İrteş

Gördüklerimden etkilendim, bu durum ayrıca çok sevmeme de sebep oldu. Sonra ilk çıraklık zamanı, yine babanın işlerinde önce tabii yakın mesafede çalışma. Sonra yavaş yavaş iskeleye çıkarak uzak mesafedeki işleri yapma şeklinde devam ettirdim. Her geçen gün

çalışmalarım daha da iyi noktalara geldi. Tabii babamdan aldığım eğitimin sonrasında bu yetmemeye başlayınca, o yıllarda 1970'li yıllarda da Süheyl Hoca'nın ismini duydum. Süheyl Hoca'nın çalışmalarını gördüm.

Sonra Süheyl Hoca'nın Nakkaşhâne'sine gittim. O Nakkaşhâne'sinden sonra beni tezhip sanatı ile tanıştırdı, aynı zamanda da Türk tezyinatının çok farklı alanlarda da kullanıldığını gösterdi. Çiniler ile ilgili çalışmalar

gösterdi. O zamanlar Azade Akar Hocamız da vardı, Süheyl Bey'in yardımcısı.

Azade Hoca, çinileri çok severdi. Dolayısı ile bize de çiniyi o sevdirdi. Çinideki çalışmalarını da ondan öğrendim.

Azade Akar

Zeynel Mirza Aydın: Mimari, sanat, sanatın amacı ve sanatçı ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

M. Semih İrteş: Bunlar çok baba sorular. Düşündürdünüz beni. Şimdi bugün icra ettiğimiz, bu sanatlar; Tezyini Sanatlar başlığı altında iki bölümde inceleniyor. Bunlardan birisi; mimari tezyinat, bir diğeri de kitâbî tezyinat. Mimari tezyinatlar, klasik mimarilerin, camilerin içinde olan kalemişleri, çiniler, ahşap üstü çalışmaları, bunların içerisinde künde-kârî ve oymalı çalışmalar var. Taş ve mermer üzerine yapılmış, mihrap, minber çalışmaları ve gittiğinizde göreceksiniz rengârenk revzenler, renkli camlar var. Bunlar işte tezyinat grubuna giriyor tamam mı? Bu konular ile ilgili bizde eğitim alanlar, mesela mimarlık eğitimi alanlar, maalesef bu tezyini sanatlarımız ile ilgili yakın ilişki içerisinde değiller. Dört yıllık bir eğitimin sonucunda mimar oluyorlar, ama bizim klasik mimarimizin detaylarını bile tam olarak bilemiyorlar. Ancak orada işte bir mimarın projeyi nasıl çizeceği, ince detayların ne olduğu ile ilgili hususları biliyor. Bu hususları zaten bilmesi gerekiyor. İhtisas yapıyorlar. Sadece iki yıllık restorasyon bölümlerinde de restorasyon ile ilgili bilgiler yeterli şekilde verilmiyor. Ancak tezyini sanatlar ile uğraşan kişiler, bu konular ile ilgili

geleneksel sanatlar adı altında dört yıllık eğitimler var. Bunların içerisinde tabii tezhip öğretiliyor, tezhibin yanı sıra minyatür öğretiliyor, kâtı, hat sanatı gibi değişik farklı çalışmalar var. Sonra kişiler, hangisinin üzerinde daha çok gitmek istiyorsa, onların ana sanat dallarında ihtisas yaparak daha ileri noktalara devam edebiliyorlar. Mimari ve sanat alanında yetişen insanların bunlar ile ilgili yeterli donanıma sahip olmaları gerekiyor ki ortaya güzel işler çıksın.

Mina Roza Kardaş: Üsküdar sizin için ne anlam ifade ediyor?

M. Semih İrteş: Üsküdar yaşadığım yer. Ayrıca çok sevdiğim bir yer. Biliyorsunuz İstanbul 1453'te payitaht olmadan önce Üsküdar, Osmanlıların hâkimiyetinde idi. O sebeple Üsküdar çok önemli bir ilçemiz olarak geçiyor ama İstanbul kadar önemli bir beldedir. Birçok eserleri bünyesinde barındırdığı için de çok çok önemli bir beldemiz.

E.Yaren Korkmaz: Gerçekleştirdiğiniz çalışmalarınıza ne zaman nasıl başladınız?

M. Semih İrteş: Çocukluk yıllarımda başladım, yirmili yaşlarıma geldiğimde de Süheyl Hoca ile tezhip çalışmalarına devam ettim. Ondan sonra tabii konuya daha çok hâkim olduğum zamanlar, bu sefer yapmış olduğum camilerin nakışlarının projelerini de kendim hazırlamaya başladım. Sonra çini sanatına çok merak saldım. Çünkü çiniler bizim günümüze ulaşan en özgün nakışlardır. Kalemışleri değişebilir. Çünkü her yüz senede bir tamirat gerekebilir. Onlarda bir problem olmaz ama çiniler dört yüz sene evvel yapıldıysa dört yüz sene evvelki hali ile kalır. Dolayısı ile desenler, doğru desenler. Onlardan röleveler, yani kopyalar almaya başladım. Kopya almak ne demek biliyor musunuz? Hem bu deseni kendinize arşivliyorsunuz hem de bu deseni çalışıyorsunuz. Bizim bu tezyini süsleme sanatlarımız defalarca tekrarlarla belli bir noktaya gelmiştir. Yani devamlı üzerinde çalışılmıştır. Mesela şu üzerinde gördüğünüz deseni on

kere, yirmi kere çizeceksiniz. Ancak o zaman eliniz alışıyor. Daha iyi noktalara gelebiliyorsunuz.

Sevgi Büyükmumcu: Hocam bizim bir de “Ajandam Üsküdar” isimli bir projemiz var. Projemizde Üsküdar’da doğmuş, yaşamış, eğitim görmüş veya eğitim vermiş, vefat etmiş büyüklerimizin vefat edenlerini vefatlarının sene-i devriyesine göre, hayatta olanların da doğum gün, ay ve yıllarına göre tasnif ediyoruz. Çok hususi olmayacak ise sizinkini de öğrenebilir miyiz?

M. Semih İrteş: Elbette ben esasında 1 Ağustos 1952 yılında doğmuşum.

Zeynel Mirza Aydın: Üsküdar ile ilgili anılarınızdan da bahsedebilir misiniz?

M. Semih İrteş: Daha önce Üsküdar’da oturmadığım zamanlar, çok önemli bir ebru sanatçısı vardı Üsküdar’da. İsmi Mustafa Düzgünman.

Mustafa Düzgünman Hoca'nın Üsküdar'da bir aktar dükkânı vardı.

Bu aktar dükkânı içerisinde ebrularını sergiler ve isteyenlere satardı. Ben de o zaman kendisini ziyaret ederek ebrular almıştım. Onlar benim çok ilgimi çekerdi. Ayrıca 1971-1972 yıllarında Üsküdar'da Gülnuş Emetullah Sultan Camii var. Yeni Valide Camii. Babam o yıllarda o caminin restorasyon çalışmalarında bulunuyordu. Ben de ara sıra babamla gider gelirdim o camiye. Hep etkilenirdim. Buraya gidip gelirken de mutlaka Kanaat Lokantasına uğrar, sütlacı çok

severim, burada sütlacı yerdim hem de dondurmali sütlacı yazın ise tabii. Şimdi o sütlacın tadı lezzeti falan kalmadı artık. Hâlâ arada giderim ama eskisi gibi değil.

Bakın Üsküdar'dan hatıralar dediniz, sonra O Kanaat Lokantasının tam karşısında küçük bir cami var. Selman Ağa Camii. O caminin nakışlarında çalıştım ben. Herhalde o da 1977-1978 yılları idi. Derken tabii Üsküdar'ı seviyordum, gidip geliyordum. Hatta o gidip geldiğim 70'li yıllarda daha tramvaylar çalışıyordu Üsküdar'da. Tramvaya da binerdim, Bağlarbaşı'na kadar çıkardım. Çok hoşuma giderdi. Bağlarbaşı'nda bir alçı pencereci amcamız vardı. Namıdiğer Balıkçı Ahmet. Onun evine giderdim. Şimdi bu nerede, yeri biliyor musunuz? Bağlarbaşı'nın tam köşesinde bir börekçi var, Aslı Börekçi. O börekçiden taa şeye kadar devam ettiniz mi küçük küçük binalar vardı, oradaydı. O zamanlar Üsküdar çok bâkirdi. Bugünkü gibi Altunizade, bankalar falan yoktu. Hep küçük iki katlı binalar vardı. Evler, konaklar falan. İşte Üsküdar o haliyle bizim de ilgimizi çekiyordu.

Mina Roza Kardaş: Üsküdar'da keyifle ve tutkuyla çalıştığınız projelerinizden bahsedermisiniz?

M. Semih İrteş: Hatıraları anlatırken bahsettiğim Selman Ağa ve Yeni Valide Camii'nden başka bu yakada bir de Ataşehir'de Mimar Sinan Camii var. Orasını da biz yaptık. Ayrıca Üsküdar Şakirin Camii'nin tezyinatını da biz yaptık.

Özcan bir katalog getirir misin, çocuklar görsün.

Özcan Özçelik: Çocuklar bu katalogumuzda gerçekleştirdiğimiz projeler yer almaktadır.

Özcan Özçelik: Ataşehir Mimar Sinan Camii tezyinatlarını görmekteyiz.

Özcan Özçelik: Şakirin Camii tezyinatlarını görmekteyiz.

Mina Roza Kardaş: Bu mesleği yapmasaydınız Üsküdar'da hangi mesleği yapmak isterdiniz?

M. Semih İrteş: Ben esasında Fatihliyim. Yalnız Üsküdar'ı çok sevdiğim için 2000'li yıllarda Üsküdar'a taşındım. Şimdi aynı zamanda Üsküdar'da yaşıyorum. Bu mesleği yapmasaydım çini ile uğraşırdım herhalde. Tezhip için belli bir yaş gerekiyor. Hem göz hem el sürekli çalışmalı. El hiç durmamalı. El durduğu anda çok zor. Biliyorsunuz hattatlarımızın da bu hususta çok dikkat çekici konuşmaları var. Hatta o zamanlar tatil günü "cuma" imiş.

Perşembe ve cumartesi günü yazılan yazılarda çok fark olurmuş. Cuma günü çalışmadığı için, çalışmadığında elinin durduğunu anlatmak için. Ben de elime fırça almalı belki bir hafta oldu. On gün oldu. Hemen fark ediyor.

Mina Roza Kardaş: Çok teşekkür ediyoruz. Bizi kabul ederek hem söyleşimizi hem de aynı anda boyama çalışmasını gerçekleştirdiniz.

M. Semih İrteş: Ben de teşekkür ediyorum. Hem boyamak hem konuşmak da kolay değilmiş.

*Yaptığımız yapılar,
türüne göre farklılık
gösterir. Okul
projelendiriyorsak başka
bir şeyden, müze
yapıyorsak başka bir
şeyden, otomobil
fabrikası yapıyorsak başka
bir şeyden ilham alıyoruz.
Yani ilham demin
söylediğim gibi otururken
gelmiyor, sen çalışırken
geliyor.*

MUSTAFA SİNAN GENİM

SÖYLEŞİ

11.01.2024

Derin Ören: Öncelikle okulumuza hoş geldiniz. Cumhuriyet'imizin Üsküdar 100'lerindensiniz. Üsküdarlı olmaktan bahsedebilir misiniz ilk olarak?

Mustafa Sinan Genim: Kuzguncuklular, Beylerbeyliler, Çengelköylüler, kendilerini pek Üsküdarlı addetmezler. İlçe olarak, bir idari birim olarak Üsküdar'a bağlıyız ama herkesin Üsküdarlılık düşüncesi farklıdır. Benim çocukluğum ve gençliğim çok karmaşık, Hristiyanların, Musevilerin, Beyaz Rusların, Türklerin bir arada olduğu bir yerleşmede geçti. O yüzden dünyaya bakış açım günümüzdekine nazaran çok farklıdır. Her şeyden önce

inancımız, ırkımız, dilimiz ne kadar birbirinden farklı olsa da hepimiz insanız. Önce karşımızdakinin bizim gibi bir insan olduğunu, bize yapılmasını istediğimiz veya istemediğimiz şeyleri ona da yapmamız veya yapmamamız gerektiğini düşünmek gerekir. Hepimiz birer canlıyız ve insanız. Bitkileri, hayvanları da birer canlı kabul etmemiz gerekir. Belki konuşamıyorlar. Ama kendilerini hareketleriyle ifade ederler. Onların da birer canlı olduğunu düşünmeniz ve ona göre davranmanız gerekir. Çocuk yaşta edinilen alışkanlıklar hayat boyu devam eder. Çünkü çocuk yaşta edilen alışkanlıklar sizin yaşlarınızda - biraz da geciktiniz-

söyleyeyim. Yani ilkokul seviyelerinde hatta ilkokula başlamadan elde edilen alışkanlıklar şuuraltıdır, yürümemiz gibi o alışkanlıklarınızı da hayat boyu çok da farkına varmadan sürdürürsünüz. Düşünerek insan yürüyemez, düşünmeden yürüyoruz; emeklemekten ayağa kalkınca, deneye deneye, düşe kalka, zaman içinde dengemizi sağlayarak yürümeyi öğreniyoruz. Nedir bu alışkanlıklar? Ernest Hirsch isimli bir hukukçu vardır. Alman hukukçu hayatını yazar. Bu insan 1900'lerin başında doğar. Almanya'da çok iyi bir hukuk eğitimi alır. Almanya'da o dönemki kurallara göre hukuk fakültesini bitiren ve belirli bir akademik seviyeye ulaşan, doktora yapan insanlar, aynı zamanda hayat boyu hâkim olma, hâkimlik yapma hakkı kazanırlar. Derken iktidara Naziler gelir. Musevi asıllı olduğu için onun hem üniversitedeki görevine son verirler hem hâkimliğini iptal ederler. Sonra, Türkiye'ye davet edilir. Atatürk döneminde İstanbul Hukuk Fakültesinde hukuk dersleri verir, daha sonra Ankara Hukuk Fakültesini kurar. Onun, anılarını yazdığı kitabında bir bölüm var; "Çalışan Kazanır". Alman devletinin garantisi ile hayat boyu hâkimlik unvanını alan, üniversitede profesör olan bir kişi, birden kendini hiçbir yerde

çalışamaz halde bulur. Daha sonra Türkiye ile sözleşme yapar. Sözleşmesinde üç yıl içinde derslerini Türkçe anlatması da vardır. Çalışır ve çok başarılı olur. 1946-1947'de tekrar Almanya'ya dönünce Berlin Üniversitesine rektör olur. "Gerçekte çalışan kazanır." Çalışmak; şuuraltı bir alışkanlık hâline gelirse düşünmeden, ben çalışmak mecburiyetindeyim demeden rahatça çalışırız. Çalışmak herkes için gereklidir; Karınca ile Ağustos Böceği'nin hikâyesini bilirsiniz. Bazılarınız biliyor, başlarını salladığını gördüm. Çalışmak öyle bir şeydir. Yani gayet doğaldır, çalışacağız ve çalışmamızın sonucunda bilgi birikimi sağladığımızı ve bu bilginin bize hayat boyu da yarayacağını farkına varırız. Çalışmak özel bir hüner değildir. Çalışmak hepimizin başta insan olarak, bir canlı olarak görevi. Bütün bunu bir yük diye yapmamak lazım. Çalışmalar bir bilgi birikimi doğrultusunda yapılırsa çok daha başarılı olur. Başarı hepimizi memnun eder. Bunun için de görev bize düşüyor. Sizin yaşlarınızı ben de yaşadım, birden bu yaşta dünyaya gelmedim. Sizin gibi bu sıralardan yetişerek bu yaşa eriştim. Sizin yaşlarınızda büyüklerimizin bize söylediği sözlere dikkat ettik. Onun için de belirli bir başarı elde ettik. Kalabalık bir gruptuk biz; bu öğütlere dikkat edenler, kulağını buna

verenler ve çalışanlar bugün hayatta belirli bir yerlerde değer görüyorlar, takdir ediliyorlar, onlar da mutlu oluyorlar. Bazılarımız ise o kalabalık içinde kayboldular, kalabalık içinde kaybolmamaya bakın. İçeride sizin yaptığınız çalışmaları hocalarınız gösterdi. Maketler var, resimler var. İçlerinde geleceğe doğru atılım yapabilecek ilginç resimler ve maketler gördüm. Devam edin. Çok kısa süre içinde başarılı işler yapacağınız belli oluyor. Şimdi seneler size uzun geliyor ama matematiksel bir şey söyleyeyim size, sizin yaşlarınızda 14-15 yaşında bir sene hayatının on beşte biridir ve bu süre oldukça uzun gelebilir. Ama zaman geçtikçe 50 yaşımıza gelince bir sene hayatımızın ellide biri, yetmişine gelince yetmişte biri. O yüzden o kadar hızlı geçiyor ki zaman şimdi büyümek işte daha fazla özgür hareket etmek istiyorsunuz. İnanılmaz şekilde, kısa süre içinde o zamanlar gelecek. Ancak aradaki süre boşu boşuna geçmesin. Hepiniz bilgi birikiminizi arttırmak, okumak, çalışma alışkanlığını geliştirmek için devam edin.

Mina Roza Kardaş: Hangi meslek ve sanat dallarıyla ilgilisiniz?

M. Sinan Genim: Mimarlık, orkestra şefliğidir. Orkestra şefi keman çalmayı iyi bilmeyebilir, piyano çalmayı da ama hepsinin ne kadar

çalacağını ne yapacağını iyi bilir. Bütün onları yönetir. Genellikle orkestranın en arkasında zil çalan bir kişi bulunur. Ve orkestra şefinin uyarısıyla onu çalar. Ama bir saniye önce de çalsa bir saniye sonra da çalsa çalınan müziğin canına okur. Ona daha önceden yaptığına dikkat et sana geliyor sıra diyecek ve bütün bu konsantrasyonu bozmadan, herkesi yönetecek, bu yönetimde de bir kaosun çıkmasını herkesin birbiriyle tepişmesini itişmesini değil, işini en iyi şekilde yapması için olan ortamı sağlayacak insandır. Mimar benim gözümde şenlendiricidir. Bir şovmandır. İnsanların hayatlarını renklendirerek onun mutlu bir şekilde yaşaması için mekânlar tasarlar. Nasıl bir şovmen sahneye çıkar, sizleri güldürürse mimarlar da şehirlerin gülmesini yaptıkları yapıların şarkı söylemesini, sizinle hoşla giden bir bağ kurmasını sağlayan insandır. Ne kadar başarılılarsa o kadar geleceğe kalıcıdırlar.

Ali Doruk Özler: Yaptığınız en iyi çalışma nedir?

M. Sinan Genim: Zaman içinde yaptığım her yapı benim için çok değerlidir, 30 yaşında yapmış olsam da 70 yaşında yapmış olsam da. Zaman içinde bilgi birikimime bağlı olarak yaptığım, sevdiğim yapılar; yaptığım işten hoşlandığım, hayata renk kattığımı düşündüğüm yapılarıdır.

Hâlâ o yapıları gördüğümde heyecanlandığım yapılar, elbette benim için önemli yapılardır.

Örneğin; Bayburt'taki Baksı Müzesi, Antalya'daki Akdeniz Medeniyetleri

Araştırma Enstitüsü, Pera Müzesi, Narmanlı Han, Antalya Kültür Sanat, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü...

Baksı Müzesi

Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü

Sevgi Büyükmumcu: Baksı Müzesinin tamamlandığını bir gazete haberinden ve sizin yazınızdan öğrenmiştim. Yaklaşık bir 15 yılı geçti.

M. Sinan Genim: Başlangıcından itibaren olabilir. 2010 yılında açıldı.

Sevgi Büyükmumcu: Yedinci sınıf öğrencilerimiz Baksı Müzesinin yapımını izlediler. Nasıl yapıldığını gördüler, Hüsamettin Koçan'ı da tanıyorlar.

Selim Efe Bingöl: İlk yaptığınız yapı neydi?

M. Sinan Genim: 55 sene geçti, ilk yaptığım yapıdan bu yana. Sizin yaşınızın neredeyse dört misli. İlk yaptığım yapı özel bir yapı değildi. Dolmabahçe Sarayı'nda hazine dairesi düzenliyorduk. Onun projeleriydi. O arada ben, son sınıf öğrencisiydim ve ilk orada kendi karar verdiğim, hayata geçirdiğim seksiyon vardı. Sanırım şimdi değişti, ondan sonra yürüdük gitti.

Ela Aydemir: Kaç yaşında mimar olmaya karar verdiniz?

M. Sinan Genim: Benim dedem 1912 yılında akademiden mezun. Üç tane kızı var, üç kızı da mimar olmak istemiyor. O dönemde de mimarlık okumak biraz zor. O da diyor ki bari torunum mimar olsun. Adımı Sinan koyuyor. Ki doğuştan itibaren böyle bir hikâye var ama ortaokuldan itibaren ilgim yoğunlaştı. Lise son

sınıfta da resim hocamız rahmetli Mehmet Pesen'di. Ünlü bir ressamdır. Herkese soruyor? Sen hangi mesleği seçeceksin? Bizim zamanımızda merkezi bir üniversite sınavı yoktu. Her okul kendi sınavını genelde kendi yapardı, bana bir şey sormadı, niye sormadınız bana deyince sen zaten mimar olmalısın dedi. Demek ki ortaokul öğrenciliğimden beri mimar olmak gibi bir niyetim varmış.

Bera Kağan Günışman: Neden mimar oldunuz?

M. Sinan Genim: Neden mimar olduk? Bir sene Siyasal Bilgiler Fakültesinde okudum. Dedim ki kaymakamlık, valilik falan benim işim değil.

Mimarlık çok daha hoşuma gider. Yapılar yapmak, düşündüklerini üç boyutlu ve insanların mutlu olacağı bir şekilde kurgulamak... Ben bu işi yapmalıyım, dedim.

Ali Doruk Özler: Çok da güzel yaptınız zaten.

M. Sinan Genim: O belli değil, çünkü bütün bunlar geleceğe kalırsa 50 sene sonra, 100 sene sonra hâlâ insanları mutlu ediyor ve içinde mutlu bir şekilde yaşamlarını sürdürüyorlarsa yaptığım yapıların içinde yaşadıkları zaman, yüzleri gülüyorsa bir şeyleri yaptım sayılır. Yoksa yaşarken ben şunları, ben

bunları yaptım diye övünmek bence doğru bir şey değil.

Zeynep Kongur: İsminizi Mimar Sinan mı koydular?

M. Sinan Genim: Mimar Sinan değil, Mustafa Sinan o, "M." Mustafa'nın M'si, büyükbabamın adı.

Nihan Mamat: Mimar olmasaydınız ne olurdu veya mimar olmasaydınız Üsküdar'da hangi mesleği yapmak isterdiniz?

M. Sinan Genim: Üsküdar'da, hiç aklıma gelmemişti. Hiç öyle bir şey düşünmedim. Belki yazar olmak isterdim. Öncelikle devletle minimum ilişkisi olan bir meslek yapmak isterdim. Dünyanın her yerinde yapılacak bir meslek, kan görmekten çok fazla hoşlanmadığım için tıbbı seçmezdim. Ancak dünyanın her yerinde yapılan bir meslek olmalı diye düşünürüm. Resim yapardım, belki heykel. Yani sanat ile ilgili bir meslek seçerdim.

Mina Roza Kardaş: Sizde iz bırakan bir anınızı anlatır mısınız?

M. Sinan Genim: Bizim ilkokuldaki Musevi arkadaşlarımız senede bir kere (genellikle bir kısmı, İsrail'den gelir Avustralya'dan bile gelen var) Kuzguncuk'a gelirler, cumartesi sabahları Musevilerin ibadeti vardır. İbadetten sonra çocuklar, kadınlar, erkekler Sinagog'un avlusunda beraber kahvaltı ederler. Cemaat

ilişkilerini geliştirirler. Bana da telefon ettiler. "Kahvaltı saat 10.30'da, sen de gelsene!" dediler. Çengelköy'den Kuzguncuk'a geldim. Sinagog'un kapısında polisler var ama beni fark etmediler herhalde içeri doğru yürüyünce üç dört tane polis üstüme atıldı. Nereye gidiyorsun? İçeriden de "Gelsin gelsin, o bizden." diyorlar. Polislerden bazıları beni tanıyor. "Abi sen Müslüman değil misin?" dediler. Evet Müslümanım, dedim. Ama içerden seslenenler gelsin o bizden diyorlar. O bizden yani Kuzguncuklu. Şimdi dünyanın çok az yerinde böyle bir şeye rastlarsınız. Yani bizim sınıfta, ilkokuldaki sınıfımızda olan o birlik, beraberlik ve kardeşlik duygusu çok hoşuma gider. İkincisi çocukken bize hem caminin imamı hem kilisenin papazı karışırdı. Boş boş dolaşınca "Gidin evinize, gidin derneğe kitap okuyun. Boşu boşuna bir saattir sokakta dolaşıyorsunuz. Bu konuşmayı kesin." derlerdi. Kimse de bundan gocunmazdı, bizim imam Musevi bir çocuğa bir şeyler söylediği zaman sen bizim işimize ne karışıyorsun, denilmezdi. Bu da beni gerçekten bugüne kadar çok mutlu etmiştir. Çünkü bir arada yaşamamanın kuralı budur. Öncelikle hepimiz insanız ve bir arada yaşıyoruz. Bir arada yaşama münasebetini iyi tayin edersek huzur içinde yaşarız. Kötü

tain edersek görüyorsunuz işte Ukrayna-Rusya, Filistin-İsrail ortada.

Ömer Mete Hardal: Üsküdar dışında yaşasaydınız nerede yaşamak isterdiniz?

M. Sinan Genim: Üsküdar dışında Boğaziçi'nin dışında bir yerde yaşamayı, genelde İstanbul dışında yaşamayı düşünemem. Bence mimarlık eğitimi alınacak dünyadaki en önemli şehirlerden birincisi İstanbul'dur. Çünkü İstanbul'da Küçükçekmece'ye giderseniz Prehistorik kültürden Yarımburgaz Mağaraları vardır. Günümüzden 600.000 sene önce insanlar orada konaklamış. Daha sonra Yenikapı yerleşmesi ortaya çıktı. Biliyorsunuz günümüzden 8.500 sene önceki bir yerleşme. Bu şehirde Roma yapısı var. Osmanlı yapısı var. Hemen yakın çevremizde Selçuklu yapıları var. Dünyada hiçbir ülkenin olmadığı kadar büyük ve geniş bir kültürel birikim var. Bu şehirde mimarlık eğitimi yapmak, yalnız proje çizme öğrenimi yapma değildir. Kültür, sanat tarihi her şeyden haberdar olacaksınız. Felsefe bileceksiniz. O yüzden İstanbul'da yaşamayı her zaman tercih ederim.

Mina: Çarpık kentleşme ile ilgili ne düşünüyorsunuz?

M. Sinan Genim: Çarpık kentleşme nedir? Ezberlenmiş sloganlar insanı rahatsız eder.

Birincisi bu bir kültürel sorundur. İkincisi temel sanat eğitiminde iki yöntem var. Bir tanesi tümenden gelim yoluyla yani bir dikdörtgen içinde bir şey hayal et, denilebilir. İkincisi tüme varım yoluyla küçük parçalar verirler ve bunlardan bir kurgu yap, denir. Ülkemizde genellikle şehir düzenlemeleri tümenden gelim yoluyla, masanın başında oturan insanların bundan böyle yaşanacak diye hüküm vermesiyle yapılmakta. Bu işe karar verenin kültürel seviyesi ne kadar yüksek olursa yönetim olarak, bürokrasi olarak yapılan işe ne kadar destek verilirse o kadar düzenli şehirler ortaya çıkar. Ama bu planları hazırlayanlar kültürel açıdan eksikler ve bunun farkında olmadan ben böyle düşünüyorum, öyleyse böyle yaşasınlar diyorsa bugünkü sonuç ortaya çıkar. Bunu unutmayın. Hepimiz şikâyet ediyoruz ama kimse bu konudaki yanlışları düzeltmek için çalışmıyor. Önemli olan şikâyet etmek değil, çözüm önermektir.

Mustafa Kemal Atatürk, 1927 yılında Ankara imar planı için Hermann Jansen diye bir uzman profesörü Ankara'ya davet eder. Ankara gelişmektedir ve doğru dürüst bir planı yoktur. Jansen planı hazırlar ve bir gece kendisine sunar. Atatürk de çeşitli sorular sorar, aldığı cevaplardan mutlu olur. Bu arada Jansen der ki: "Ben de bir soru sorabilir miyim?" Elbette, der Atatürk.

Bu planı uygulayabilecek misiniz? Bu soruya, müthiş sinirlenir Atatürk. Der ki: “Biz yoktan bir Cumhuriyet kurduk.” Jansen’in cevabı çarpıcıdır; “Devlet kurmak plan uygulamaktan daha kolaydır.” Bir süre sonra Jansen ülkesine döner. Falih Rıfki Atay bu hikâyeyi Çankaya kitabında yazar ve der ki: “Adam haklıymış, devleti kurduk ama planı uygulayamadık.” Plan uygulamak büyük bir güç ister, sabır ister. Ortaya çıkan rantın özellikle nüfusu bizim gibi çok hızlı artan buna rağmen konut veya şehir düzenlemeleri geri kalan ülkelerde böylesi sıkıntılar yaşanır. Bugün hala İstanbul’un planlaması 8-10 milyona göre yapılmakta. Hâlbuki gerçek nüfus 15-16 milyon. 8-10 milyona göre planlama yapılan bir şehrin bundan daha iyi olması düşünülemez. Ama biraz arkamıza Kalküta, Yeni Delhi, Lahor, Tahran’a baktığımız zaman gerçekten biz daha rahatız demek mümkün. İleri doğru bakalım ama arkamızdaki coğrafyayı görmezden gelmeyelim. Yeryüzünde nüfusu hızla artan hemen her ülke benzeri problemlerle karşılaşılıyor.

Derin Ören: Hocam peki, sizin İstanbul’da veya Üsküdar’da gördüğünüz; keşke ben yapmış olsaydım dediğiniz, çok beğendiğiniz bir yapı var mıydı?

M. Sinan Genim: Bir kere ben kimseye yaptığından dolayı haset

duymadım ve de duymam. Niye o yapıyor da ben yapmıyorum, niçin ben yapamadım diye düşünmem. Haset daima insanın ufkunu küçültür. İmkân bulmuş bir başkası yapıyor, keşke ben yapsaydım diye düşünmek doğru değildir. Ama bu yapıyı ben yapsaydım nasıl yapardım diye düşünür, fikir jimnastiği yaparım.

Üsküdar’da bir müze yapmak isterdim. Çünkü Üsküdar önemli bir yerleşmedir. 1453’te İstanbul’un fethini takiben şehir dört ayrı idari bölgeye ayrılır. En önemlisi İstanbul, yani “sur içi” bugünkü Fatih ilçesinin bulunduğu bölgedir. Diğerleri ise Eyüp, Galata ve Üsküdar’dır. Günümüzde Üsküdar’da benim gördüğüm kadarıyla evrensel boyutta bir yapı yok. Öyle bir düşünce de yok. Geçmiş yüzyıldan kalan yapılar dışında, Üsküdar’da önemsenecek bir yapı olduğunda düşünmüyorum. Yani evrensel boyutta sunacağımız veya merak uyandıracak bir yapımız yok ne yazık ki! Bir an önce böyle bir yapı yapmak Üsküdar için büyük bir kazanç olacaktır.

Ahmet Ege Keleş: Yaptığınız çalışmalarını kendi isteğiniz ile mi yaptınız?

M. Sinan Genim: Yazdıklarım elbette kendi isteğimle ama yaptıklarım olur

mu? Yaptığım yapılara insanlar büyük para yatırıyorlar. Hiçbir finansör diyebilir mi ki “Al Sinan Efendi sen keyfin için bana bir bina yap.” İstedığın kadar para harca da sonra girilmez çıkılmaz kullanılmaz bina olsun. Bize belirli bir yaştan,

belirli bir tecrübeden, yaptıklarımızı gördükten sonra proje yapmamızı isterler ve düşüncelerimizi finanse ederler. Bir başka mimardan daha fazla oraya değer katacağımız için bize gelirler. Yoksa binlerce mimar, yüzlerce tasarımcı var.

Mustafa Turab Çiftçi: Mimar Sinan gibi ustalık veya kalfalık eserim dediğiniz eseriniz var mı?

M. Sinan Genim: Demin size bir şey söyledim. Bırakın bu değerlendirmeyi kendimiz değil, başkaları yapsın. Kendi yaptığım değerlendirme ister istemez nalıncı keseri gibi kendine yontar. Bu değerlendirmeyi başkaları yaparsa daha düzgün ve kalıcı olur. Orkestra şefleri önce küçük ve tanınmamış bir orkestrayı yönetirler. Ondan sonra 50 kişilik, 60 kişilik, 200 kişilik bir orkestra yönetir. Bir kere yaşın o işe uygun olacak. Senin altında çalışan insanlar iki şeye dikkat ederler. Bir tanesi bilgin, diğeri ise yaşın. Genç yaşta etrafına hâkimiyet kuramazsın.

Çünkü insanlar düşünürler ki bana bir müze yapıyorsun, inanılmaz bir rakamı senin düşüncelerinin gerçekleşmesi için veriyorum. 30-35 yaşında bu güveni sağlamak zordur, Sinan da öyledir. Eğer Sinan 60 yaşında ölse ne Süleymaniye Camii vardır ortada ne Selimiye. Allah ona akli başında uzun bir ömür nasip ettiği için 70 yaşını aşkın Süleymaniye’yi yapar. 80 yaşını aşkın Selimiye’yi yapar. Şu soruyu sorabilirsin, 30 sene evvel yaptığınız yapıyı yine yapar mısınız? Hayır yapmam. Eğer 30 sene önce yaptığım yapıyı tekrar yapıyorsam 30 senedir hiçbir birikim sağlamamış, hiçbir gelişim göstermemiş bir insan olurum ki bu utanç vericidir.

Ege Bayrı: Bu mesleği seçerken öğretmenleriniz nasıl bir rol oynadı?

M. Sinan Genim: Mehmet Pesen Hoca; senin herhangi bir şey seçmene gerek yok. Sen mimar olmalısın, dedi. Bir kere çok sevdiğim bir hoca. Ayrıca da gençliğimden beri dedem ile çalışıyorum. Zaman zaman ona yardım ediyorum. Lise öğrenciliğim sırasında da bu işlerle ilgileniyorum. Hoşuma giden bir şey. Siyasal Bilgileri bıraktığım zaman. Ben Siyasal Bilgileri kazandığım zaman, kazananların isimleri gazetede ilan edilirdi. Türkiye’de bir tane Siyasal Bilgiler Fakültesi var. Birinci senenin sonunda notlarım da iyiydi. Ayrılmak istediğimi söylediğim zaman dekan beni çağırdı dedi ki: “Niçin ayrılmak istiyorsun? Bu istek hoşuma gitmedi.” Ben mimar olmak istiyorum, bu eğitim ve sonunda sahip olacağım mesleğe ilgi duymuyorum, dedim. “Doğru karar veriyorsun, oğlum hayat boyu sevmediğin bir şeyi yapacağına git dene, sevdiğin bir şeyi yapmaya çalış.” dedi.

Osman Duyar: Hocam siz küçükken okulda dersleriniz nasıldı, başarılı mıydınız?

M. Sinan Genim: Öyle iddialı bir öğrenci değildim. Birinci olacağım diye fazlaca uğraşmazdım. Ama matematiğe ilgi duyar, çalışırdım. Genelde derslerim iyiydi ama bazı derslerim de kötüydü. Ortalamayı

tuttururdum. Hocalık yaptığım süre boyunca da. Ortalamayı tutturan insanları, zaman zaman takılan ama onu geçmek için çalışan insanları takdir etmişimdir. Çünkü her şeyde önde giden insanlar bir şeylere takıldıkları zaman kolay kolay bir daha kendilerine gelemiyorlar. Çalışın. Takıldığınız da olacaktır, bilmediğin de olacaktır, hata da yapacaksın. Eskiler şöyle söyler: “Hata Rabbanidir.” Yani hata Allah’tan gelir. Hatada ısrar şeytanidir. Elbette hata yapmamaya dikkat etmek gerekir. Ancak hata yapmayacağım diye de her şeyden uzak durmadım. Elbet hata yapacağım ama o hatamda ısrar etmem. Yaptığım yapılara veya yazdığım makalelere bakıyorum. Bunu daha farklı değerlendirmek mümkünmüş diye düşünüyorum ve gerekirse düzeltiyorum. O yüzden hata yapmaktan kaçınmak ama korkmamak gerekir. Önemli olan çalışmadır, çalışıyorsanız mesele yok, bir şekilde başarı gelecektir.

Picasso’nun şöyle bir sözü var. “Elbette ben de herkes gibi ilham denilen bir şeyin varlığına inanırım. Ama önemli olan çalışırken gelmesi.” Bazı insanlar hayat boyu otururlar, ilham gelecek diye beklerler. Bir şey gelmez ama çalışırken olursa elbette bir şeyler gelir. Bu arada yanlış yapabilirsin yanlış yaptığında; biri sana, “Bak bunu yanlış yapıyorsun,

yanlış bir şey çıkıyor.” dediği zaman ona kulak vereceksin. Yok, ben her zaman doğru yaparım diye düşünüyorsan hayattaki en büyük yanışı yapıyorsun demektir. Yaptığın yanışı bir daha yapmamaya çalışacaksın. Diyeceksin ki benim bu konudaki bilgim eksikmiş. Demek ki önce onu tamamlayayım, daha sonra bu işe yeniden bakayım.

Osman Efe Keleş: Mimar olmak size nasıl hissettiriyor?

M. Sinan Genim: İyi hissettiriyor.

Bedia Kılıç Uçmaz: Kentsel dönüşümle ilgili bir sorum olacak. Şimdi böyle yoğun bir kentsel dönüşüm var ya bunun böyle iyi yapılması, doğru yapılması sizce mümkün mü? Yoksa çorap söküşü gibi kaldığı yerden devam mı?

M. Sinan Genim: Kentsel dönüşüm en az mahalle bazında yapılırsa olur. Türkiye'nin önündeki en büyük şanslardan biriydi kentsel dönüşüm. Bu çarpık yapılaşmanın belirli oranda düzene sokulacağı önemli bir şans. Ama bu dönüşüm küçük küçük alanlarda yapılarak olmaz. Bunu yapmak için radikal bir tedbir alıp, en az bir mahalleyi dönüştürmek şeklinde olmalı. Tek tek bina şeklinde değil. Çünkü sadece bina değil sosyal tesislerin, özellikle de otoparkların yapılması gerekiyor. Yaklaşık 1970 yılından beri inşaatlardan otopark parası diye

bayağı etkili bir para toplanır fakat bu para amacı dışında kullanılır. Sonra da bu kaos ortaya çıkar. Bu kaos nasıl çıktı? Problemler birike birike, bu kaos oldu. Herkes bunun bir problem olarak ortaya çıkacağını görüyor ama görmezden gelmeyi de hüner sanıyor. Kentsel dönüşümde yapı bazında veya üç dört tane parseli birleştirerek yapılan iş kentsel dönüşüm değil, bina yenilemek. Bunların altına otoparklar yapacaksın, kendi bahçelerini yapacaksın ki onlar kendi bahçelerine, kendi yollarına kendileri baksınlar. Belediyelerin yükü azalsın, onun nimetinden faydalanan insan bedelini fiilen ödüyor. Belediyelerin yeni ufuklar açması lazım. Hâlâ emlak vergisi yatırıyorsunuz. Onu bile almayı beceremeyen belediyeler var.

Ela Aydemir: Çalışmalarınızda kullandığınız özel teknikler veya yöntemler var mıdır?

M. Sinan Genim: Tabii. Bundan 2000 sene önce Romalı bir yazar vardır. Mimar Vitruvius. Belirli bir bilgi birikimin olmadan mimarlık yapılmaz. Önce bir felsefe sahibi olacak mimar. Ne yapacağını, niye yapacağını bileceksin. Benim hocam Sedat Hakkı Eldem yapısını görünce bu Sedat Bey'in yapısı denilebilir. Bu Turgut Cansever'in yapısı denilebilir, onun ekolünü bilirsin.

Yazık ki bizdeki bürokratik düzen atılımların önüne geçiyor bu eğitim sistemimizde. Biraz ileri giden veya geri kalanı homojenleştirmeye çalışıyoruz. O geride kalsın belki farklı alanda daha çok başarılı olur. Çok popüler olacağı daldan başka eğitim vermeye çalıştığımız için ne yazık ki çoğu kişi başarılı olamıyor, okulu terk ediyor. Köklü bir bilgi birikimine sahip olmadan ne resim yapılır ne heykel yapılır. İstanbul Üniversitesinde asistan olduğum sırada Ordinaryüs Profesör Mazhar Şevket İpşiroğlu bana dedi ki: “Sinan Bey, önümüzdeki sene Avrupa mimarisini siz anlatacaksınız. Ben mimar değilim. O yüzden yeterince anlatamıyorum.” dedi. “Peki, hocam çalışacağım, ben zaten akademide de Türk İslam mimarisini anlatıyordum.” dedim. “Kur'an-ı Kerim’i bilir misiniz?” dedi. Evet, dedim, araştırmalarımaya faydalı olacak kadar. Yani kendi mesleğimle ilgili kadarını. Bir hoca, bir hafız kadar değil. “O zaman bu yaz Tevrat’la İncil’i okuyun eğer Avrupa mimarisini anlatmak istiyorsanız Avrupa resmini anlatacaksanız bunları bilmeden olmaz o iş.” dedi. Ben o yaz oturdum ikisini de işime yarayacak kadar öğrendim. Anladım ki resim, heykel, mimari gibi konularda onları ortaya çıkaran toplumların inanç sistemlerini bilmeden değerlendirme yapmak doğru sonuçlara erişmenin önündeki

en büyük engel. Yurt dışına gittiğiniz zaman British Museum, Louvre, İtalya’daki bir müze... Gezerken bakıyorsun bir resim. O resim bir şeyi anlatıyor demin hocalarınızla konuşuyorduk. Fotoroman gibi bir şey o. Okuduğunu anlamayan insanlara fotoroman gibi bir resim, tek bir resim. Onu anlamak için, o inancı, o toplumun tarihini, ne ifade etmek istediğini, hangi mesajı verdiğini anlamak gerekir yoksa baktığın resim sana bir şey anlatmaz ve kısa süre sonra sıkılır, başka şeylerle meşgul olmaya başlarsın.

Esat Dügenciöglü: Hangi takımı tutuyorsunuz?

M. Sinan Genim: Fenerbahçe.

Eren Can Erdem: Mimarlık ile ilgili çalışmalarınızı nasıl gerçekleştiriyor, nelerden ilham alıyorsunuz?

M. Sinan Genim: Elbette bu merak edilecek konu tabii. Bir şeyler yapmak istediğimde, içeride siz de maketler veya resimler yapıyorsunuz,

ben de hemen hemen aynı şeyleri yaparım. Önce bir süre düşünür, neye nasıl başlayacağıma karar veririm. Bu da birdenbire 30 yaşında falan veya mezun olduktan hemen sonra olmuyor. Belli bir yere geliyorsun, insanlar gözlüyorlar. Diyorlar ki buna bu işi yaptırırsak yapılacak, ortaya çıkacak iş bizim için değer kazanır. Bunu tabii yalnız yaptığın yapı ile değil, bu tür konuşmalarında, derste, insanlar ile olan ilişkilerinde ben büyük adamım gibi havalara girmeden sürdürebiliyorsan, mesleğin ile ilgili insanlara güven verebiliyorsan, bu yaptığın işe yansıyor.

Yaptığımız yapılar, türüne göre farklılık gösterir. Okul projelendiriyorsak başka bir şeyden, müze yapıyorsan başka bir şeyden, otomobil fabrikası yapıyorsan başka bir şeyden ilham alıyorsun. Yani ilham demin söylediğim gibi

otururken gelmiyor, sen çalışırken geliyor.

Güney Karademir: Gelişen yapay zekânın gelecekte mimariyi etkileyeceğini düşünüyor musunuz?

M. Sinan Genim: İnsan düşüncesini ve insan beyninin birikimlerini hiçbir makinenin geçemeyeceğini düşünüyorum. Çünkü o kadar karmaşık düşünüyoruz ki... Daha çocukluktan gelen bilgi birikimlerin var. Onun öyle bir bilgi birikimi yok. Senin, şahsi olarak edindiğin deneyimler sonucu bilgi birikimin oluşuyor. Ona ise bilgi birileri tarafından veriliyor. Yalnızca birileri tarafından verilen bilgiyle hiçbir şey olmaz. Sen o bilgiyi harmanlayıp işleyip kendine göre bir yol, yöntem tayin ettiğin zaman önündeki ufuk açılıyor. Ötekinin düşünme kapasitesi ve hareket kapasitesi bilgileri birleştirebilir. Ama ondan bir senteze vurup da bir şey yapması şimdilik çok zor. Beni endişelendiren en önemli nokta, yapay zekânın ahlak anlayışının ne olacağıdır.

Derin Ören: Hocam peki daha çok yeni binalarda olan, depremler için yapılan raylı sistemler hakkında ne düşünüyorsunuz?

M. Sinan Genim: Büyük binalar için yapılabilir. Hareketli bölgelerde yapılması lazım. Riske girmemek lazım. Hastane gibi yapılarda, okul gibi yapılarda... Ama doğru dürüst

yapılan bir bina zaten depremde etkilenmez. Eğer o kadar büyük ve şiddetli depremde etkileniyorsak zaten o bölgede yaşama şansı kalmamıştır. Bizim yaşadığımız bina ayakta dursa da müthiş bir insan kaybı olabilir. Onun ortaya çıkardığı rahatsızlık, kesilen suyun, elektriğin, doğal gazın senin o bölgede sağlam binanın içinde yaşamana imkân vermez. Onun için bir topluluk olarak yaşadığınızı unutmayın. Etrafınıza bakın, hayattan ders alın. Sultanahmet Meydanı'nda 1600 sene

önce dikilen hiyeroglif bir sütun var biliyor musunuz? Fotoğraflarını gördünüz değil mi? Oradan biraz daha üniversite binasına doğru giderken bir de örme sütun var. O da yaklaşık 20 metre. Biraz ötede Çemberlitaş var.

Örme Dikilitaş

Çemberlitaş

Bunlar yaklaşık 1600-1700 senedir ayakta duruyor. Bir sürü insan, bazıları da arkadaşlarımdır, insanları korkutmayı marifet sayıyorlar. Hani küçük çocuklar vardır, kapının arkasına saklanır; bööö der. Bunlar da büyümemiş çocuklar sanki büyük bir yıkım olursa zevk alacaklar. Elbette bir deprem riski var. Ama bu risk kötü yapılmış, yanlış yapılmış yapılarda. Her yapı eğer İstanbul'da doğru bir şekilde dönüştürülseydi kentsel dönüşüm için bir şanstı, İstanbul'a ve Türkiye'ye. Ne yazık ki o şansı da bazı insanlar dejenere ettiler.

Onun için sizi televizyonlarda korkutan o adamlara itibar etmeyin.

Deprem olacak diye bir şeyler söylüyor ama Türkiye'de yılda 22 bini aşkın deprem oluyor. Zaten deprem olacak deyip de bir yerlerde deprem olmasını bilmek marifet değil.

Selim Efe Bingöl: 2023'te bir yapı yaptınız mı?

M. Sinan Genim: 2023'te birkaç tane yapıyı genişlettik, büyüttük. Bizim büromuzun çok fazla sanayi yapısı var. Çok çeşitli sanayi bölgelerinde ticari ve sanayi yapılarımız var. Onlar gelişen ekonomiye bağlı olarak genişliyorlar 2023'te hala devam eden böyle iki tane büyük bir ilave inşaat var. Bilgisayarda onların projeleri, dokümanları var. Arkadaşlar ona çalışıyorlar, beni fazlaca meşgul etmiyor.

Zeynep Balcıdan: Liseden sonra Ankara'da Siyasal Bilgilere devam etmişsiniz ama bir süre sonra bırakmışsınız, neden?

M. Sinan Genim: Hayat boyu sevmeyeceğim bir şey yaptığının farkına vardım. Yani bana göre değil öyle idarecilik, kaymakamlık, valilik veya büyükelçilik yapmak. Dünyanın her tarafında icra edebileceğim bir mesleğin daha avantajlı olacağını düşündüm, iyi ki de düşünmüşüm.

Zeynep Kongur: Öncelikle geldiğiniz için teşekkür ederiz. Kaç yıldır mimarlık mesleği ile meşgulsünüz?

M. Sinan Genim: Okul dönemim de dâhil 60 sene oluyor veya 59.

Bedia Kılıç Uçmaz: Ben de tanıtayım kendimi. İngilizce öğretmeniyim, adım Bedia hoş geldiniz. Ben merak ediyorum, bu haberlerde ara ara çıkıyor böyle işte facia şekline dönüşen restorasyonlar oluyor. Bir mimar gözüyle değerlendirmenizi istesem. İşte bu Şile'deki kale vardı.

M. Sinan Genim: Şile'deki kale doğrudur. Ben de yazdım bu konuda. Doğrudur, bütün dünya öyle yapıyor. Demin, genç arkadaşlarımızın bir tanesi sordu. Bunu böyle söyleyenler, eleştirenler niye o yaptı da bana kimse bir şey yaptırmıyor diye ruhi açıdan bozuklukları ve komplekslerinden söylüyorlar. Bu işin böyle yapılması lazım. Zaten de öyle olması gerek. Uluslararası kararlar der ki yaptığınız

restorasyon, yalnızca uzmanları tarafından değil, ek veya eklemeler veya düzeltmeler, olağan bir izleyici tarafından da teşhis edilebilmelidir. Bu 16. yüzyılda, bu 17. yüzyılda, bu 20. yüzyılda yapılmış şeklinde. Şimdi siz 16. yüzyıldaki teknolojiyle ve malzemeye aynı şeyi yaparsanız sahtekârlık yapıyorsunuzdur. Bu uygulama sahte para basmak gibi bir şeydir.

Bedia Kılıç Uçmaz: Kastamonu'da Nasrullah Kadı Camii var. Çok fazla ağaç vardı meydanda ama yapının daha iyi görünebilmesi için ağaçların tamamının kesilmesi gerektiği gibi bir düşünce ile hareket edilmesi doğru mudur?

M. Sinan Genim: Tabii ben de aynı fikirdeyim. Yani ağaç ya şehrin dışındaki bir parkta olur veya şehrin uygun bir yerinde. Nasrullah Kadı Caminin tarihi ne?

Nasrullah Kadı Camii

Yaklaşık 1500'lerin başı galiba. Yani kimin haddine ya kimin böyle bir yetkisi var? Bu camiyi, ağaçlarla kapatmak görünmez hale getirmek. Utanılacak bir şey mi bu yapı? Aynı şey Sultanahmet Meydanı için de geçerli Sultanahmet Camii ağaçlardan gözüküyor. Hemen yakınındaki eski Tarım-Maden Bakanlığı, Yeniçeri Müzesi, İbrahim Paşa Sarayı, sanki ormanın içinde gibi. Ben olsam hepsini keserim. Bütün bunları yazıyorum da, çoğu kişi bana ağaç düşmanı diyor. Ağaç Belgrad Ormanı'nda, İhlamur Kasrı'nda, Emirgan Korusu'nda olur. Sultanahmet Meydanı'nda bu kadar çok ve yüksek ağacın ne işi var. Bakın fotoğraflara, Beyaz Saray'ı görüyorsunuz değil mi? Önünden fotoğrafı çekiliyor. Buckingham Sarayı görünüyor. Bir tane ağaç yoktur, Louvre Müzesinin bahçesinde. Versay Sarayı, Hermitage Müzesinin çevresinde hiç ağaç yoktur.

Ağacı sevelim ama yerinde sevelim. Hiçbirimiz ağaç düşmanı değiliz. Çok dikkatli olmanız lazım. Ülkemizde bu konularda sıkıntı var. Avusturalya hariç bütün dünyayı gezdim. Bütün dünyadaki ağaçlar dümdüzdür. Bizdeki ağaçların hepsi eğri. Ve biz de bunlarla yemyeşil diye övünüyoruz. Bu yeşillik hasretimiz nedir? Biz çölden filan gelmedik, çoğunlukla ormanlık arazilerden

gelerek bu hale, coğrafyaya eriştik. İnsanımızın da ağaçlarımız gibi dönüşüp çarpık çurpuk olmaması için size görev düşüyor. Kendinizi düz olarak yetiştirin, böyle çarpık çurpuk ağaçlara benzemeyin. Çok ibret verici bir görüntüdür bu. Bütün dünyada gezerseniz yapıları rahatça görürsünüz çünkü buldukları toplum onlarla iftihar eder. Abdülmecid döneminde yapılan Dolmabahçe Sarayı'nın eski kitaplarda fotoğrafları var. Önünde insan belini geçmeyen alçak bitkiler görülüyor. Daha sonra Abdülhamit döneminde ağaçlar dikiliyor. Şimdi sarayı göremiyorsun. Sanki utanılacak bir şey ve onu saklıyoruz. Eskiden Topkapı Sarayı, Karaköy'den bakıldığı zaman gözükmekteydi. Günümüzde saray, ağaçlar arasında kayboldu. O ağaçlar Notre Dame'ın arkasında vardır. Her yıl budanır ve yapıyı rahatça görürsünüz.

Yıldız Korkmaz: Belki de hatamızı düzeltmeye, kendimizi affettirmeye çalışıyoruzdur?

M. Sinan Genim: 50 santimlik kaldırıma ağaç diken insandan ve onun ağaç anlayışından utaniyorum. Bir engelli vatandaş veya pusetini almış, pusetine çocuğunu koymuş kaldırımdan geçemiyor. Belediyeler bu şekilde ağaç diyor, kimse demiyor ki ne yapıyorsun? Bizim paramız ile ne bu rezillik?

Ela Aydemir: Mimarlık ve yazarlık yolunuzdaki en büyük destekçiniz kimdir?

M. Sinan Genim: Öncelikle ailem. Sonra da eşim dostum, hocalarım. Hocalarım bana demiştir ki yazmalısın. Biraz geç kaldım. 30 yaşında yazmaya başladım. Düşüncelerini yaz! Çünkü yaptığın yapıları 10 kişi görür ama yazdıklarını 100 kişi. Yaptığın yapıların arkasındaki birikimi bizimle paylaş.

Ömer Eymen Demir: En uzun süren çalışmanız neydi?

M. Sinan Genim: Öyle çok fazla üç seneyi geçen bir projem olmadı. Ama uzun süren çalışma dersin ilkokuldan başladım. Hala çalışıyorum. 70 seneyi geçti ama iyi bir projelendirme ve planlama yapılırsa, finansta da bir sıkıntı yoksa en uzun süren yapı üç seneyi dört seneyi geçmez. Geçerse zaten ziyan edilmeye başlar. O sürede teknoloji de değiştiği için yapıda da düzenlemeler yapman gerekir, sıkıntıdır.

Ela Aydemir: Ülkemizde bu kadar tarihi ve güzel yapılar olmasına rağmen niye biz şu anda böyle değerli yapılar yapamıyoruz?

M. Sinan Genim: Ders almasını bilmiyoruz bir. İkincisi bu işi demin söylediğim gibi tümünden gelim

yoluyla halletmeye çalışıyoruz. Masada oturan insanlar diyor ki binalar bundan sonra böyle olsun. Ama ona o kararı verecek bilgi birikimine ve gelecek ufkuna sahip değiller. O yüzden birbirine benzer kutu gibi bir şeyler ortaya çıkıyor. Farklı bir şey yapmak istediğin zaman da çok uğraşıyorsun doğrusu ama senin söylediğin farklı şeyler. 2008 yılında Chicago'da üniversitede ders vermek için davet edildim. Amerika'nın en önemli gazetelerinin bir tanesi Chicago Tribune'dür. Onun binasının önünde üç dört kat boyunca bir afiş vardı. Gazetenin çok önemli ve tanınmış bir genel yayın müdürü var. Adını hatırlayamayacağım. Pembe bir bale elbisesi giymiş yaklaşık 60 yaşlarında bir adam. Bale pabuçları ayağında böyle bir elini kaldırmış dans ediyor. Göğsünde "**Farklı ol.**" Altta incecik bir satırda da "**Bugün başka bir gün.**" yazıyordu. Bu sözleri 800 sene evvel Mevlana söylüyor, diyor ki: "**Bugün başka bir gün cancağızım. Yeni şeyler söylemek lazım.**" Bizde pek buna tahammülü yok kimsenin. Gelecekte sizi bekleyen en büyük tehlike. Herhangi bir ideolojiye ve cemaate mensup olanlar özgürce düşünemezler. Sanat hayatında başarılı olmak için özgür düşünmek gerekir. Özgür düşünmek bir başkasını rahatsız etme boyutuna erişmemelidir. Özgür düşünemezsen

farklı bir şeyler yapamazsın, yazamazsın. Bina yapamazsın, resim yapamazsın, heykel yapamazsın. Bizde pek ona tahammül edemiyor insanlar. Çünkü sana bu izni verecek insanın da çalışmasına belirli bir bilgi birikimine erişmesine gerek vardır. Sen, yeni bir şey ortaya koyduğün zaman korkuyorlar. Korku da gerçekten korkunç bir şeydir. Dikkat edin, iki iki buçuk kilo gelen bir kediye “pist” deseniz hemen kaçır gider ama köşeye sıkıştırdığınız ve üstüne gittiniz zaman korkudan akli melekelerini kaybettiği için ölümüne bile olsa kaçma yerine size saldırır.

Ege Bayrı: Herhangi bir bilgenin hayatınızda büyük bir yer alan sözü var mı?

M. Sinan Genim: Pablo Picasso'nun *“Elbette ben de pek çok insan gibi ilham denen bir şeyin varlığına inanırım ancak önemli olan çalışırken gelmesidir.”*

Mevlana'nın *“Bugün başka bir gün cancağızım. Yeni şeyler söylemek lazım.”* Elbet bir arada çalıştığım, öğrencisi olduğum hocalarımdan, sonra yanında asistanlık yaptığım, daha sonra hoca olarak birlikte çalıştığımız çoğu insandan bazı şeyler almışımıdır. Onların doğru yaptıkları veya doğruya yönelten düşüncelerinden faydalanmışımıdır. Bazı şeyleri yanlış yapmışlar, kendileri de bunu söylemiştir. Onu

da yapmamaya dikkat etmişimdir. Bir kere de ben yanlış yapayım, demedim.

Ali Doruk Özler: Hiç şunu sıkılmadan yaptım dediğiniz şeyler var mı?

M. Sinan Genim: Her yaptığım işi sıkılmadan yaptım ve yapmaya devam ediyorum. Demin size söylemedim arkadaşlar. Hayat boyu dikkat edeceğimiz bir şey var. Bu yaşta ticarete girerseniz ticaret yaparak para kazanma ihtimaliniz var. Ama okumaya devam edip bir meslek sahibi olunca dikkat etmeniz gerekir. Meslek sahibi insanlar para kazanmak için çalışmazlar. Mesleklerinde başarılı olmak için çalışırlar ve kendilerine talep yaratılırlar. O zaman düşünmedikleri kadar ekonomik güce sahip olurlar. Sakın hayatınızda yalnızca para kazanmak için çalışmayın, işinizi en iyi şekilde yapmak için çalışın. Görüyorsunuz, Türkiye’de yaygın bir anlayış var. Sosyal medyada şurada burada yalnızca para kazanmak için çalışanların başına gelenleri de hep beraber görmekteyiz. Siz, yaptığınız, seçtiğiniz mesleği en iyi şekilde yapmak için uğraşın düşündüğünüzden fazla da para kazanırsınız.

Şerife Koyuncu: Cumhuriyet'imizin Üsküdar 100'ü olarak okulumuza gelerek öğrencilerimiz ile gerçekleştirdiğiniz söyleşi için çok teşekkür ediyoruz.

M. Sinan Genim: Bu imkânı bana sağladığınız ve genç arkadaşlarla söyleşme imkânı doğduğu için ben teşekkür ederim.

*Bizim sanatlarımız,
Türk İslam sanatları,
tek başına değildir.
Hep birbiri ile
ilintilidir,
münasebetlidir.
Onun için ney ile
meşgul olan ister
istememez diğer
sanatlarımız ile de
meşgul oluyor.*

AHMED ŞAHİN

SÖYLEŞİ

18.01.2024

MİNA ROZA KARDAŞ: Merhaba, hangi sanat dalları ve müzik türü ile ilgilisiniz?

AHMED ŞAHİN: Öncelikle İskender Baba Tekkesi ve atölyemize hoş geldiniz. Öncelikle musiki müzik demek. Bizim musikimizin en önemli sazlarından, saz nedir? Enstrüman yabancı dilde. Saz, Türkçe alet demek. Saz sadece Türkü söylenilen bağlama değil. Onun ismi bağlamadır. Saz değildir. Saz genel bir addır. Nefesli saz olan “ney”, Türk müziğinin, bizim müziğimizin en önemli sazı diyebiliriz “ney”e. Ben onun icracısıyım. Yani onu çalıyorum. İcra etmek, çalmak demek. Bir şeyi gerçekleştirmek, yapmak demek. Ney icracısıyım. Çalgıcısıyım demek

pek hoş bir ifade değil, kulağa da hoş gelmiyor. Ney icracılarına neyzen denir. “Zen” o da icra etmek demektir, çalmak demektir. Farsçadan bize geçmiştir. Ama Türkçeleşmiştir artık. Biz Türkler bu kelimeyi kullana kullana Türkçemize yerleştirmişiz. Neyzen, ney çalan demektir.

Efendim, ben neyzenim. TRT İstanbul Radyosunda ney sanatçısı idim. Emekli oldum birkaç sene önce. Şimdi burada biraz sonra göreceksiniz atölyem var. Orada ney yapıyorum. Ney, kamıştan yapılır. Bu kamışlar Türkiye’nin güneyinde bulunur. Hatay, Adana, Antalya, işte oralarda. Hatta Mısır ve Suriye’de de bulunur bu kamışlar. Başka yerlerdeki kamışlar ney için pek

uygun olmuyor. Ege'deki bazı kamışlar da olabiliyor. Biraz sonra atölyede o kamışların nasıl hazırlandığını size göstereceğim. Tekke binasının en üst katında da sınıfımız var. Orada da ney dersleri veriyorum. Bugün benim ney dersim de var. Saat 5'te.

Bunun dışında hüsni hat ile biraz ilgileniyorum. Hüsni hat nedir? Hat sanatı. Bakın şu Allah, Muhammed yazıları var ya ve şu levha Hilye-i Şerif'tir. Hilye-i Şerif Peygamberimizin özelliklerini anlatan levha.

Besmele ile başlar. Kenarlarda Ebubekir, Ömer, Osman, Ali efendilerimizin isimleri vardır. Dört büyük sahabe, Peygamberimizin en

yakını olan ve altında Peygamber Efendimiz için Kuran-ı Kerim'de geçen "*Vemâ erselnâke illâ rahmeten lil'âlemîn*" "*(Resûlüm!)* *Biz seni âlemlere ancak rahmet olarak gönderdik.*"Buyurduğu ayet-i kerime yazıyor. Hz. Ali Efendimizden bize nakledilmiş olan Peygamber Efendimizin özellikleri yazar. Buna Hilye-i Şerif denir. Bunu böyle bir sanat halinde yazmışlardır. O yazılara işte hüsni hat diyoruz. Biraz da bu hüsni hat sanatı ile de meşgulüm.

MİRZA ZEYNEL AYDIN: Özellikle bu sanatla ilgilenmenizin sebebi nedir?

AHMED ŞAHİN: Musiki ile sizin yaşlarınızda iken iç içeydim. Hatta daha da küçüktüm. İşte o yaşlarımda ben ezan okumuşum. Ezan da musiki ile okunur biliyor musunuz? Ezan müzik ile okunur. Müzik nedir? İlle de enstrüman gerektiren bir şey değildir. Güzel ses müziktir.

Allahu ekber

Allahu ekber

Bakın bir nağme var. "Aaaaah" dediğimiz zaman bu müziktir.

Benim çocukluğumda bugünkü gibi internet yoktu, televizyon da yoktu. Sadece radyo vardı, onu dinlerdik. Radyoda da güzel sesli insanları duyardık. Kur'an-ı Kerim tilaveti çıkardı. Mısır radyosu falan dinlerdik. Abdüssamed isimli çok

güzel Kur'an okuyan birisi vardı. Onu ve başka güzel okuyanları dinlerdim. Güzel ezan okuyanları dinler, ben de merakımdan ve hevesimden onlar gibi okumaya gayret ederdim.

İmam hatip lisesine başladıktan sonra da ney üflemeye başladım. İstanbul'da İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı yani müzik okulunda üniversiteyi okudum, mezun oldum. Bu sürede ney üflemeyle daha da ilerlettim.

Niyazi Sayın, hocamdır. O da Üsküdar'da yaşıyor, Üsküdarlıdır. Şu an 97 yaşında, biraz rahatsız fakat hafızası çok yerinde. Niyazi Sayın ismini aklınızda tutun, hafızanıza kaydedin. Kendisi en büyük neyzenimizdir. Gelmiş geçmiş, önceden de şimdi de ondan daha üstün, daha başarılı bir üstat, yani hoca yok. Hem ney açar, hem de ney üfler. Sesi de güzeldir. Hem de başka sanatlarla da meşgul olmuştur. O da hüsn-i hat çalışmıştır. Ebru ve tesbih yapmıştır. Çektiğimiz tesbihler var ya onların her bir boncuğunu makina ve bıçakla tek tek eliyle sanatlı bir biçimde yapmıştır. Çarşıda satılan fabrika üretimi plastik tesbihler gibi değil. Değişik, kıymetli güzel ağaçlardan. Güzel yemek yapar. Çok güzel sirke yapar. Ben de ondan görerek yapmaya gayret ediyorum.

Hocalarımızdan pek çok şeyleri almalıyız. Bizim sanatlarımız, Türk İslam Sanatları, tek başına değildir. Hep birbiri ile ilintilidir, münasebetlidir. Hüsn-i hat ne ile alakalı, etrafındaki süslemeler (tezhip) var, ebru var. Çerçevesi el yapımı ve sanatlı. Mimaride de aynı şekilde. Cami bir yapı, etrafında yakınında bir hamam, sebil, çeşme, sıbyan mektebi(okul), medrese, kervansaray hep bir arada ve sanatla iç içe. İşte böyle güzel inşa edilen camide, güzel sesli hocaların okuduğu ezan, Kur'an-ı Kerim ile bir bütün. O caminin içinde celi hüsn-i hatlar var, kalemişleri var. Hepsi birbiri ile alakalı, iç içe. Onun için ney ile meşgul olan ister istemez diğer sanatlarımız ile de meşgul oluyor.

MİNA ROZA KARDAŞ: Müzik, müziğin amacı ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Özellikle geçmişten bu güne gerçekleşen değişim ile ilgili neler düşünüyorsunuz?

AHMED ŞAHİN: Çok uzun bir mesele bu.

Müzik deyince ne anlıyoruz? Biz bu ülkede yaşıyoruz. Müzik deyince biz Türk müziğini anlıyoruz, nağme güzel ses. Fakat günümüzde, günlük hayatımızda, ekranlarda, sosyal alanlarda, bol tempolu bizim ile alakası olmayan müzikleri çok

duyuyoruz. Onun için kulağımız bozuluyor. Müzik deyince bu gürültüleri anlamamalıyız. Müzik deyince önce nasıl yapmamalıyız onu öğreneceğiz.

Ben ney öğrenmeye gelenlere önce ne yapmamak lâzım. Nasıl oturmamak lâzım. Oturduk “ney’i” tutacağız, nasıl tutmamak lazım önce onu söylüyorum. Mesela ezan çalışması yapıyoruz. Önce nasıl okunmamalı, ezan yanlışlıkları neler? Bunların üzerinde duruyorum o zaman zihninde kalıcı oluyor, aman bunlara yaklaşmayalım diyeceğiz. Bu sebeple, bu tür yanlış ses ve müziklerden uzak duracağız. Maalesef ekranlarda ve çevremizde bunlar çok yaygın hatta derslere girip çıkarken kullanılan zil seslerinde bile böyle bozuk sesler var. Bazı imam hatip liselerinde ilahi çalışıyorlar fakat yanlış örnekleri kullanıyorlar. Onun yerine sıradan bir zil sesi kullansınlar daha iyi, onun için şunu bilelim; bizim müziğimiz vardır. Bize ait yani Türk ve Müslümanlara ait bir müziğimiz vardır. O yüzyıllardan beri bize geliyor, ulaşıyor, bunlardan haberdar olalım. Bunları bulmaya ve dinlemeye çalışalım. Müzik deyince önce kendi müziğimizi anlamalıyız.

Mesela bakınız, Allah Kuran-ı Kerim’de buyuruyor ki; **“İnna kulle şey’in halakna hu bi kader” “Biz her şeyi bir ahenk içinde yarattık.”**

Her şeyde bir ölçü var. Dağ, taş, yıldızlar, gökyüzü, güneş, ay, dünya aklımıza ne gelirse toprak, su, bitkiler, hayvanlar ve insanlar. Bunları yaratırken bir ölçü düzen ahenk nizam intizam içerisinde yarattık, diyor Cenab-ı Hakk. O halde bakınız, ölçüsüz hiçbir şey yok. Ahenk uyum demek. Bu seste de var.

Gördüğümüz şeylerde de var, görmediğimiz şeylerde de var, duyduğumuz şeylerde de var. Bu güzellikleri bulup ortaya çıkarmak, bizim dinleyip zevk alacağımız şekle getirmek işine biz müzik diyoruz. Bir başka ayette Cenab-ı Hakk buyuruyor ki: **“Göklerde ve yerde olan her şey Allah’ı tesbih eder.”** **“Yusebbihu lillahi ma fis semavati ve ma fil ard.”** Gözle göremediğimiz zerrelere atom, molekül vs. ne varsa, yıldızlara kadar hatta göremediğimiz uzaklıktaki galaksilere kadar her şey Allah’ı tesbih ediyor, diyor. Allah’ı tesbih ederlerken de bir hareket yaparlar. Nedir o hareket?

ZEYNEL MİRZA AYDIN: Dua, namaz, dönmek.

AHMET ŞAHİN: Evet işte dönmek, dönüyorlar.

ZEYNEL MİRZA AYDIN: Semâzenlerin yaptığı şey gibi mi?

AHMET ŞAHİN: Gibi. Semâzenler, onların yaptığını yapıyor aslında.

Boşluk zannettiğimiz yerler bile boş değil, hava var. Göremiyoruz ama var olduğunu biliyoruz. Tüm bu dönme hareketleri aynı istikamette. Öyle hüküm vermiş Allah. Dünyamızda aynı hükmün gereği yörüngesinde böyle dönüyor. Bundan dolayı da bizim doğumuzda kalan ülkelerde Japonya, Çin vb. güneş daha önce ve yavaş yavaş batıyor doğru ilerliyor. Bizde güneş doğduğunda, aydınlandığımızda ise onlarda güneş batıyor ve hava kararıyor. Bütün güneş sistemindeki gezegenler ve moleküller de aynı şekilde dönüyor. Tüm bu hareketler esnasında bir de ses çıkarıyorlar. İşte bu Cenab-ı Allah'ı tesbih etmek zikretmek demek. Sübhanallah, Sübhanallah, Sübhanallah diyerek dönüyor her şey. Bu tesbihatı dinlemek için güzel sesler aramaktayız. Bu güzel sesleri, yani müziği sürekli yeniliyoruz. Bitmiyor nağmeler bitmiyor. Sürekli arayış içerisindeyiz. Cenab-ı Allah gözümüz ile gördüğümüz ve görmediğimiz şeyler gibi sesleri de yaratmıştır. İşte o sesleri ahenkli, düzenli hale getirmek için uğraşyoruz. Müzisyenler bunun için uğraşır, uğraşmalı. Sadece eğlence için yapmamalı. Maksat bu olmalı. Allah'ın bu bize lütfettiği, bahşettiği,

güzellikleri birleştirip ortaya çıkarmaktır müzik. Güzel sesleri düzenli hale getirmek. Neden? Çünkü Allah diyor ki "Her şeyi düzen içinde yarattım." O halde biz de düzeni aramalıyız. İşte güzel ses Allah'ın kâinata yarattığı o her şey Allah'ı tesbih ediyor diyor ya. İşte o zikri duyabilmek için aradığımız şeydir, müzik. Semazenler de, Mevlana gibi, İbn-i Arabi gibi Allah'ın veli kulları semâ etmişler. Onlar da; her şey Allah'ı dönerek tesbih ediyorsa, zikrediyorsa, biz de dönerek kâinattaki zikri duymaya çalışalım demişler. "Semâ" tasavvufta duymak demek. Dinlemek demek. Arapça kökenli bir kelime. Gökyüzü anlamındaki sema farklı. Buradaki sema, kendilerinden geçerek içlerinden de Allah, Allah diyerek dönmeleri. Buna semâ etmek denir.

Güzel sesle uğraşmak, kâinattaki, evrendeki Allah'ın zikirlerini duymaya çalışmaktır, sema etmek. Müzikte bununla ilgili güzel sesleri oluşturmaya çalışmaktır.

SEVGİ BÜYÜKMUMCU: Atölyeye geçelim. Biraz ilerleyelim. Evet çocuklar bakın duvarda neyler var. Rakamlar var. Biraz önce hocamızın anlattığı torna makinası, değişik aletler var.

AHMET ŞAHİN: Şimdi burada ne yaptığımı açıklayayım. Burası ney yapım atölyesi. Bu üflediğimiz ney sazını yapıyorum. Ney bu kamışlardan yapılıyor. Bakın uzun kamışlar.

İBRAHİM CANAN ŞENEL: Bambu mu?

AHMET ŞAHİN: Bambu biraz daha farklıdır. İçleri daha doludur ve farklı coğrafyalarda yetişir. Farklı işlerde kullanılır. Hüsni hat kalemi olarak açılarak kullanılır. Kamışların içleri boştur. Bakın şöyle. Gösteriyorum.

Kalın tarafı aşağıdadır. Toprağa yakın. Yukarıya doğru incelerek gider. Daha da uzundur. Ney olacak kısımlar ölçülerek işaretlenir. Önceleri bu kamışlar biraz eğridir. Yetişirken esen rüzgâra göre veya bulunduğu ortama göre şekil alır. Kamışlar toplandıktan sonra ney yapılacak kısımlar ölçülerek kesilir. İçi boştur ama bazı kısımlarında doluluklar vardır. Perde gibi duvar vardır. Öncelikle bir ısıtıcı ile (fön makinası gibi) eğrilikleri ısıtarak düzeltiyoruz böyle. Isındıkça ben düzeltiyorum. Böylece düzgün bir şekilde kalıyor. Nasıl düzeldiğini gördünüz. Çekiyoruz, şekil verdikçe

düzeliyor. Tamamen düzelttikten sonra bu hale geliyor. Sonra deliklerin yerlerini işaretlemişim bakınız. Bunların hepsi ölçülü ve hesaplıdır. Bu arada delikleri açmadan önce kamışın dolu kısımlarını şöyle açıyorum. Alet dönerken yavaş yavaş bastırarak ilerletiyorum. Çatlatmamaya dikkat ederek devam ediyorum. Şayet çatlarsa bu kamışı ney olarak kullanamayız. Onun için çok dikkat etmemiz lazım.

Sonra delik açıyoruz. Şöyle, bunu açmışım mesela. Küçük ney bu. Bakın bu da büyük ney. Bazılarının deliklerini açmışım. Delikleri de uygun bir matkap ile açıyoruz.

ZEYNEL MİRZA AYDIN: Kalın olması mı uygun, ince olması mı?

AHMET ŞAHİN: Orta. Ne çok kalın, ne de çok ince. Bakın neyin uçlarını da bunlarla yapıyoruz. Neden? Çünkü şu aleti, buna “baş pare” diyoruz, taktığımız zaman üflemek için. Ses buradan daha rahat çıkar çünkü. Bu kısımları çatlatmamak için de burasını metalden yapıyoruz.

Ondan sonra da baş pare dediğimiz şu parçayı yapıyoruz. Pare, parça demek. Baş pare, baş parça

anlamında. Başa takılan parça. Şimdi size baş pareyi nasıl yaptığımızı göstereyim.

Önce bakın şu metal parçayı göstereyim. Bu pirinç bir boru. Bu sarı metale pirinç deniyor. Bunu buraya takıyoruz. Böyle sıktırdık. Bu aletin adı torna. “Turn” İngilizce dönmek anlamında kullanılan bir

kelime. Turner döndürücü. Torna dönerek çalışıyor. Bu boruyu şöyle döndürürken ucu bıçaklı olan bu alet ile de tıraş ediyorum. Biraz biraz istediğimiz ölçüye gelinceye kadar devam ediyoruz.

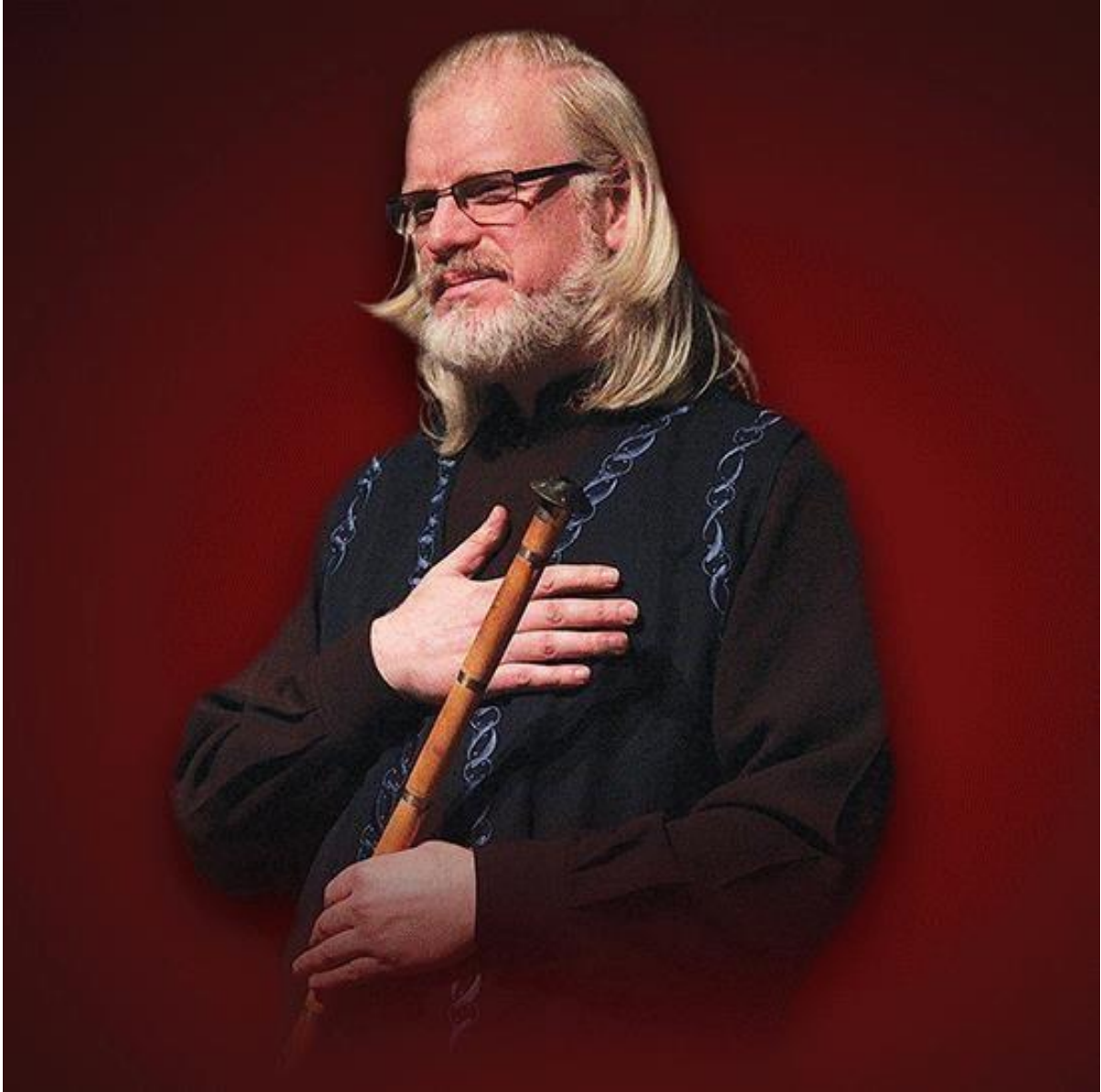

Kamışın ağzının genişliğine göre bunu ayarlıyoruz. Ölçüyoruz. Bir de iç kısmını alıyoruz. Onu da bu bıçakla bakın o da buraya yerleşiyor. İçini de tıraşlayarak temizledik ve işlemimizi tamamladık.

SEVGİ BÜYÜKMUMCU: Hocam maalesef süremiz kalmadı. Okula dönmek için servisimizle hareket etmemiz gerekiyor. Bizleri

kabul ederek söyleşimize katıldığınız için çok teşekkür ederiz. Daha müsait bir zamanda sizi dinlemeyi de çok isteriz. İnşallah bir dahaki sefere “Dinle Neyden” etkinliği yaparak bunu gerçekleştirebiliriz.

AHMET ŞAHİN: Ben de çok teşekkür ediyorum. Ziyaretinize çok memnun oldum.

Sürekli karşımıza hayret edilecek şeyler çıkıyor. Mevzu fîliyata merakla başlar. Merak yoğunlaşınca hayret başlar. İnsan başlangıçta bilmediği şeye hayret edemez. Bildiği, tanıştığı şeylere hayret eder. Merakı hayrete çevirmek asıl o işin lezzetli kısmıdır.

YASİN ÖZÇİMİ

*Sizlere de naçizane tavsiyem;
şunu yap denmesini
beklemeyin. Sizin
yaptıklarınızın da
yapılmasını istiyorsanız
severek, neşeyle keyifle
yaparsanız, sizden küçükler
de ona imrenerek, özenerek
yapacaklardır.*

HAKKI ÖZÇİMİ

SÖYLEŞİ

05.03.2024

İbrahim Canan Şenel: Öncelikle bizi misafir ettiğiniz için teşekkür ediyorum. Bize biraz kendinizden ve icra ettiğiniz enstrümandan bahseder misiniz?

Yasin Özçimi: Benim icra ettiğim sazes, ney. Üflemeli bir sazes olması dolayısı ile çok eski çağlara dayanan bir geçmişi vardır. Sümerlere kadar dayandığı söyleniyor. Bugünkü halini bizim musikimiz ve coğrafyamızdan etkilenerek almıştır.

Bir dönem çok ihmal edilen ve unutulmuş bu sazımızın popüleritesi bir dizi sayesinde artmıştır. Fakat

burada da şöyle çelişkili bir durum ortaya çıkmıştır: Dinlemekten önce hemen üflemeye yeltenme. Bunu nereden anlıyoruz? Ney icralarının kayıt altına alındığı CD ve albümlerden daha fazla ney sazına itibar etmek ve satın almak. Hâlbuki önce dinlememiz, kulağımızı ve ruhumuzu buna hazırlamamız icap eder. Temelini bu şekilde sağlam atmamız lazım. Ben doğduğum günden beri dinliyorum. 16 yaşına geldiğimde ise babam ile birlikte çalışmaya başladım.

İbrahim Canan Şenel: Hangi sanat ve müzik dalları ile ilgilisiniz?

Yasin Özçimi: Müzik de bir sanat dalı olduğu için, hayatımın 22 yılı müzik ile iç içe geçti. Sonra bizim gelenekli, yani gelene ek diyebileceğimiz, ecdadımızdan bize doğru gelen bazı sanat kurumları var. Bu sanat dallarının her birinin çıkış serüveni aslında kitaba hizmettir. Kitap ne? Kur'an-ı Kerim. Şimdi sayalım: Kur'an-ı Kerim'in vücut bulmuş hali ne? Kitap. Şimdi kitabın güzelliğini açmadan nerede görürsünüz? Kapağında, cildinde yani. Cilt deniyor ona. Buradan ne çıkıyor? Cilt sanatı. Yapana ne deniyor? Mücellit. Sonra açtık kapağı, ne var kapağın iç kısmında? Ebrulu kâğıt var. Kapağı açtığınızda ebrulu kâğıt ile karşılaşırsınız. Tekrar sayfayı çevirdiğimizde ne var? Yazı olması lazım ki kitap vasfını kazansın.

Sevgi Büyükmumcu: Muhibbi'nin Divan'ını da hatırlayın. Kitabın ciltli kapağını açtık, süslü bir iç kapağı vardı. Bu bazen ebru oluyor, bazen tezhip. Kur'an-ı Kerim'de de aynı şekilde. Buyurun Yasin Hocam.

Yasin Özçimi: Estağfurullah, ne çıktı? Yazı. Bu yazıya ne diyoruz biz? Hüsn-i hat. Yazının, sanatın adı hüsn-i hat, yapan kim? Hattat. E bu sadece yazı ile hüsn-i hat ile kalmıyor. Hattın güzelliğini ortaya çıkarmak, belirginleştirmek için yapılan tahriri

var. Tahrir aynı zamanda bir çerçeve çizmektir. Sınır koymaktır. İşte asıl özgürlük de onun içinde. Tahrir olmazsa özgür bir şekilde stilize yapamaz ne hattat ne de müzehhib. Peki, dünyanın tahriri, sınırı nedir? Atmosferdir. Atmosfer bizim dünyamızın sınırındadır. O atmosfer olmazsa nefes alabilir miyiz? Özgürlük o sınırın içinde aslında. O tahririn içi hüsn-i hat ile tezhip denen bezeme sanatı ile devam eder. Hüsn-i hat zaten güzeldir, daha güzel bir şekilde üsluplaştırılmış çiçeklerle, hatta yazılan yazının veya ayetin anlamını tezhip ile işleyebilirsiniz. Ne oldu? Tezhip girdi kitaba. Cilt, ebru, hüsn-i hat, tezhip. Kitap var. Ama kitabı nasıl okuyacağız? Monoton bir şekilde mi, yoksa en güzel şekilde ahenk ile mi okumak daha güzel? Böylece musiki sanatı çıkıyor ortaya. Görsel ve işitsel olarak hepsinin birleştiği nokta nedir? Kitap. Bundan mütevellit işte gelene ek, gelene ek, gelenek denilen tasvir çıkıyor ortaya. Hep ekleniyor aslında. Var olan şeyin üzerine eklene eklene geliyor. Ben, bu geleneğin musiki tarafı ile meşgul oldum. Zannederim 22 sene oldu başlayalı. Musiki uçsuz bucaksız bir umman. Sürekli karşımıza hayret edilecek şeyler çıkıyor. Dikkat ettiyseniz hayret dedim. Mevzu fiiliyata bir şeye merakla başlar. Merak yoğunlaşınca hayret başlar. İnsan başlangıçta bilmediği şeye

hayret edemez. Bildiği, tanıştığı şeylere hayret eder. İşte tanışmak merakla başlar. Merakı hayrete çevirmek asıl o işin lezzetli kısmıdır. Biz de hayret içerisinde çalışmaya devam ediyoruz. Ama sadece musiki sanatı ile devam etmemek gerekir. Çünkü insanın dünyasını kısırlaştırabilir. Başka sanat dalları ile meşgul olmak lazım. Ama ne zaman? Birazcık kemale ermeye başladıktan sonra. Çünkü yarım olan bir şeyin üzerine inşa edilen şey yine yarım olur. O alanda biraz ilerleyerek mesafe kat ettikten sonra, kemale yaklaştıkça onun tadını ve tecrübesini edindiniz ya; artık ondan sonra yeni gelecek meşguliyeti nasıl kemale ulaştıracağını bilirsin. Çünkü o disiplini edinmişindir artık. Nasıl olacağını bilirsin, heyecanını kontrol edersin, bıkmazsın, bırakmazsın. Çünkü biliyorsun ki bir işe, bir esere başladın, devam ediyorsun. On ay boyunca, on iki ay boyunca olmuyor. Biliyorsun ki bir yıl sonra o olacak. Ama sen başka birisi olarak devam edeceksin. Onu biliyorsun zaten. Getirdin, getirdin, olmadı, olmadı, eşikleri atlaya atlaya geldin. Eşikleri nasıl atlayacağına ve nasıl sabredeceğine vakıf olursun. Onun için size naçizane tavsiyem, tüketim çağında yaşadığımız için her şeyi çok hızlı bir şekilde tüketiyoruz. İnternet biraz yavaş olduğunda canımız sıkılıyor. Peki, on beş sene önce

internet mi vardı? Kütüphaneye gidip oradan bakıyordun. Şimdi Google hazretlerine yazıyorsun oradan dökülüyor. Üç beş saniye geç geldi mi de sinirleniyoruz. Şimdi artık yeni bir aşamada yapay zekâ denilen şeyde konuşuyorsun tez yazılıyor. O hale geldik.

Hoş geldin ağabeyciğim.

Hakkı Özçimi: Hoş buldum, sizler de hoş geldiniz.

Yasin Özçimi: Vel hâsılı artık yeni bir şeylere başlamak lazım. Çünkü o hep yeni bir şeye başlamak, insanın gönlünü, aklını taze tutar.

Sevgi Büyükmumcu: Hakkı Bey de kendisini biraz tanıtabilirse, derse de yetişmemiz gerekiyor. Öyle de bir telaşemiz var. Sizi de fazla meşgul etmeden.

Hakkı Özçimi: Estağfurullah. Ben müzisyen bir ailenin içerisine doğmuş birisi olarak ortaokul yıllarımdan beri meşgulüm. Sizin yaşlarınızdayken fiili adımlar atmaya başlamıştım. İşte ilahiler, şarkılar okumaya başlamıştım. Saz henüz çalmıyorduk. Ama bu sazi, çıkartayım bir dakika. Şimdi size biraz kocaman gelebilir. Lise yıllarında ev ortamlarında, bazı cemiyetlerde dinleyerek, bazen de icra ederek musiki ile kendimi geliştirmeye çalıştım. Daha sonra üniversitede konservatuara geçtim.

Müzik bölümünü bitirdim. Lise yıllarımın son senesinden sonra Klasik Türk Müziğimizin tanbur sazını icra etmeye başladım. İki büyük hocam oldu.

Tanburi Kağan Ulaş

İlki ile (Kağan Ulaş) iki üç sene çalıştıktan sonra ikincisi (Özer Özel) ile beş sene kadar çalıştım.

Tanburi Özer Özel

Sonrasında ise artık kendi hüviyetimi alıp üzerine de bir şeyler koymaya çalışarak yolumuza devam ettik. Kültür Bakanlığı Devlet Sanatçısıyım.

Kardeşim Yasin ile birlikte omuz omuza icrada bulunuyoruz.

Tanbur sazını gören var mı?

Yasin Özçimi: Var var, evinde olan bile var.

Hakkı Özçimi: Hadi yaa. Maşallah. Bu, sazımız. Hiç görmeyenler de böylece görmüş oldular.

Yasin Özçimi: Bakın biraz önce bahsettiğim ney ve tanbur arasındaki teknoloji farkından kastım bu. Ney ve tanbur yan yana hangisi daha teknolojik duruyor?

Hakkı Özçimi: Bu sazı biz dokuzuncu yüzyıldan bu yana geliştirerek, yapısını da yenileyerek imal ve icra ettik. Anadolu sazıdır. Aslı ve hüviyeti ile tamamen bu topraklara ait bir sazıdır. Bir yerden devşirilen bir saz değildir. Araplardan veya Avrupa'dan devşirilen bir saz değildir. Oralardan geçip de gelişen bir saz da değildir. Buraya aittir. Yapısı tamamen ahşaptır.

Türk müziğinin piyanosudur derler. Hani Batı müziğinin piyanosu vardır. Sesleri görerek basarlar piyanoda böyle. Ayrıca diğer sazlar piyanoya göre akortlarını yaparlar. İşte bizim müziğimizin piyanosu da bu şekilde tanburdur, derler. Asil bir sazdır, kendine has sesi ile. Osmanlı döneminde Mevleviler tarafından yaklaşık 19. yüzyılda tamamen bu hale bürünmüş ve ondan sonra üzerine bir şey koymamışız. Çünkü koyduğumuz zaman tanbur, tanbur olmaktan çıkıyor. Farklı bir saza dönüşüyor.

Yaklaşık dört beş çeşit ağaçtan yapılır. Yarım küre biçimindeki gövde kısmı dilimler halinde, fletolar halinde bir kalıba gerdirilir. Isıtılarak birbirlerine yapıştırılır.

Bu kısım genelde ardıç ağacından yapılır. Türkiye ardıç ağacı bakımından oldukça zengindir. Orta yumuşaklıktaki ağaçlar açısından çok zengindir ülkemiz. Araları kelebek ağacından yapılır.

Bu yarım küre şeklindeki gövdenin göğüs kısmı ise gürgen ağacından yapılır.

Yaklaşık 1.5 mm kadardır, çok incedir. Dolayısı ile çok hassas bir sazdır. Bir odadan diğer bir odaya götürdüğünüzde bile akordu değişebilir.

Sap kısmı da gürgen ağacından yapılır. Burgular (kulakçıklar) gül ağacından yapılır.

İbrahim Canan Şenel: Özellikle bu sanatla ilgilenmenizin sebebi nedir?

Yasin Özçimi: Özenmek. Çünkü bizim babamız Sadreddin Özçimi de bu sanatla iştigal ediyor. Dedelerimiz de hayatlarını bu sanatla doldurdıkları için. Aslında bize yap da denilmedi. Oku veya çal da denilmedi. Biz zaten özendik. Güzel sadâyı, sesi duyarak ve efendime söyleyeyim adeta büyülendik. Ayrıca

davranışları ile de alakalı. Sosyolojik olarak gözlemediğimizde de davranışlarına da özendik, insan ilişkilerine de. Sizlere de naçizane tavsiyem; şunu yap denmesini beklemeyin. Sizin yaptıklarınızın da yapılmasını istiyorsanız severek, neşe ile keyif ile yaparsanız, sizden küçükler de ona imrenerek özenerek yapacaklardır. Hiç kimseye istemediği bir şeyi yap diye emrederek, zorlayarak yaptıramazsınız zaten.

Mirza Zeynel Aydın: Müzik, müziğin amacı, sanatçı ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Geçmişten günümüze gerçekleşen değişim ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Yasin Özçimi: Buyurun ağabeyciğim, cevap sırası sizde.

Hakkı Özçimi: Müziğin amacının bir hakiki tarafı var, bir de asli olmayan, belirsiz, kişiye göre değişen tarafı var.

Hakiki tarafı şu; müzikle bizim ruhumuza, kalbimizde kaynayan sevgi, sevinç, muhabbet, üzüntü gibi şeyleri yani duyguları ortaya çıkaran bir araçtır müzik.

Belirsiz, asli olmayan tarafı ise; amaç ne? Para kazanmak mı? Şöhret mi? Başka hedefler mi?

Benim açımdan amaç Allah'ın rızasını almak için olmalı. Hissiyatım böyledir. Asli ve belirli kısmı budur

aslında **Allah'ın rızası**. Ruhumuzda var olan şeyleri ortaya koyabilmektir.

Sanat sanat içindir, diyenler de var. Sanatı daha önceleyen, daha ileriye taşıyabilmek için. Bu da güzel bir düşüncedir. Merhalesidir sanatın.

Onun haricinde belirsiz kısmına gelince zaten müziğin şu anki yorumlanmış haline baktığımızda belirsiz kısmı başlıyor. Bize verilmiş bu nimetler, ecdadımız tarafından da bize aktarılmış olan bu nimetler, bu sazlar özel nimetler. Çünkü yabancılar gıpta ile kıskanarak bakıyorlar. Çünkü onlarda böyle sazlar yok. Yurt dışına gidiyoruz mesela; piyano var, gitar var, keman var, bir de bazı yerel sazları var. Ama bizim Anadolu musikimize baktığımız zaman onlarca sazımız var. Ve hepsi ayrı ayrı renklerde ve ahenklerde. Hepsinin farklı farklı sesleri ve tonajları var. Onlar gıpta ile bakarken aslında biz de günümüz müziğine baktığımız zaman kendi güzelliklerimizi boşlayıp daha harcı âlem, gündelik müzikleri dinliyoruz. Çünkü bize dayatılan tür bu. En fazla gösterilen, reklamı yapılan tür bu. Günlük hayatımızın her alanında bu gündelik müzikle karşılaşıyoruz. Dolmuşta, takside, ekranlarda. Eskiden, eskiden diyorum ama çok da eski değil, 40-50 sene önce kendi müziğimiz dinlenirmiş. Popüler olan müzik o imiş.

Yasin Özçimi: Çünkü sadece radyo var. Radyoda da tek bir kanal var.

Hakkı Özçimi: Ve Anadolu müziği, bizim müziğimiz. Kendi özümüze ait, kalbimize ait, hepimizin kalbine aittir bu müzik. Bu saz da kalbimizin sazıdır.

Yasin Özçimi: Ağrı Dağı'nın tepesindeki evde bile bu müzik dinleniyor. Farklı bir şey dinlenmiyor.

Hakkı Özçimi: Günümüzde ise global bir yaşam var. Ve bütün dünyadaki müzikleri de dinleyebiliyorsanız bütün dünya müziklerini de dinlemek güzeldir. Ama şöyle düşünmek lazım: İçerisinde, şarkının içerisinde böyle kalbinizi titreştirecek, kıpırdatacak, heyecanlandırarak şeyler varsa; o güzele, güzel bir sanata sevk eder sizi. Ama bunun haricinde iki zıplayıp, hoplayıp, oynayıp da geçiyorsanız gündeliktir. İki gün sonra unutursunuz bunu. Yaşadıkça göreceksiniz bunu. Kaliteli şeyler aklınızda kalır. Kalitesiz şeyleri unuttur gidersiniz. Lise çağlarına geldiğinizde böyle tanbur çalan bir ağabeyimiz vardı, o söylemişti bunu diyerek hatırlarsınız.

Hüsna Nehir Kütrem: Üsküdar sizin için ne anlam ifade ediyor?

Yasin Özçimi: Aslında Üsküdar benim için bina veya yapıdan ibaret

değildir. Üsküdar'da bizden önceki neslin birbirleri ile olan muhabbetlerinin enerjisi devam ediyor burada. Çünkü bir sürü düzensiz binalar var. Çok değişik işletmeler var. Bilhassa Marmaray'ın burada olması sebebi ile açıkçası son beş on senedir bir geçiş noktası haline dönüştü. Önceden daha müstakil bir belde iken günümüzde bir aktarma istasyonuna dönüştü. Geçmişte Üsküdar'da öyle bir muhabbet dönmüş ki hakikat ehillerinin muhabbeti olduğundan ötürü ölümsüzleşmiş oranın enerjisi. Bana onu ifade ediyor. Ben iki gün gelmediysem koşarak geliyorum Üsküdar'a. Bunun sebebini tam olarak ben de tam tarif edebilmiş değilim aslında. Ama Üsküdarsız yapamıyoruz işte.

Sevgi Büyükmumcu: Esas olan insanları aslında. Üsküdarlılar.

Nihan Mamat: Geçmişteki ve günümüzdeki müziğin sizi etkileyen yönleri neler, geleceğe nasıl bir müzik kültürü bırakmak istersiniz?

Yasin Özçimi: Biraz önce gelenek demiştim ya, "gelene ek" diye anlıyorum ben. Kulağıma öyle çalınıyor. Kendi sosyolojimizden ve kültürümüzden çıkmamak için o gelenle hemhal olacağız. Tanıdık ve tanışık olmamız lazım. Gelene ek denilen şey de işte; o gelenin halini bozmadan ama günümüzde yaşayan

çocuklarımızın, insanlarımızın da yabancı olmayacakları bir tarzda olması gerektiği taraftarıyım. Çünkü bizim müziğimiz aslında bakmayın Türkler biliyorsunuz Orta Asya'dan geliyor. Orta Asya'nın müziği pentatonik denilen bir müziktir. Pentatonik denilen müziğin ne olduğunu şimdi Japon müziği dinlediyseniz anlayacaksınız. Uzak Doğu müziği. Aslında musiki geçmişimiz oraya dayanıyor. Selçuklulara geldiğimizde müziğimiz melodikleşiyor. Osmanlıda daha da yumuşuyor melodiler, daha da cazibeli hale geliyor. Camilerde de bunun örneklerini görüyoruz. Mimari olarak Selçuklu yapılarındaki üslup daha geometrik düzenli iken, Osmanlıda ise daha yuvarlak hatlı kubbeler ile daha ihtişamlıdır. Ben mimaride tarz olarak Selçukluyu daha çok severim. Fakat müzikte Osmanlı ile daha ihtişamlı hale dönüşüyor. Günümüze gelene kadar işte o sosyoloji ile birlikte değişime uğruyor. Biz şimdi tuttursaydık yok bizim müziğimiz Orta Asya müziği, hüzzamdı, segâhtı kabul etmiyorum deseydik, tekâmül olmazdı. Oradan mülhem segâh çıkmış, hüzzam çıkmış, hicaz çıkmış, bir şeyler eklenmiş, fikriyatımız, zikriyatımız bir istikamete doğru ilerlemiş. Bundan sonra da bunun önüne çok fazla da duramaya da biliriz. Türk müziğinin makamsal çerçevesi içinde

belki de elektronik bir girizgahta göreceğiz. Bilemiyorum.

Hakkı Özçimi: Gelenekli müziğimiz, bizim öz müziğimiz; üzerine tabii ki geleneği bozmadan eklemeler yapılabiliyor. Ben müziği şöyle iki gruba ayırıyorum: Birincisi gelenekli müziğimiz, ikincisi popüler müzik. Popüler müzik kalıcı değildir, uzun süreli değildir. Harcîâlemdir. Harcîâlem kelimesini biliyor musunuz? Hemen harcarsınız bozuk para gibi gider. Popüler müzik harcîâlem bir müziktir. Bir hafta sonra, bir ay sonra biraz dinlersin, bir yıl sonra hatırlamazsın. Gelenekli müziğimiz ise; tarihimizin, kültürümüzün müziğidir, unutmazsınız. Mesela bir türkü aklınıza gelir, mırıldanırsınız, söylersiniz. Uzun ince bir yoldayım, incecikten bir kar yağar, siyah giyme toz olur gibi. Bunlar unutuluyor mu? Unutulmuyor kesinlikle. Çünkü sözleri çok mühim. Ve bizim bir de şöyle bir şeyimiz var: Annemizin kucağında hicaz makamında uyusun da büyüsün ninni, tıpış tıpış yürüsün ninni şeklinde büyüdük. Bunlar bizim genlerimize işliyor. O yüzden popüler müzik için gündelik, harcîâlem tabirini kullanıyoruz. Bir süre dilimize takılıyor, dans ediyoruz, ritim tutuyoruz, ama sonrasında kalıcılığı olmuyor. Ama gelenekli müziğimizi dinlediğimizde zihnimize ve kalbimize nüfus ederek kalıcı hale gelir.

Yasin Özçimi: Hatta ve hatta 1990'ların pop müziği, harciâlem dediğimiz türden de olsa dinlemeye devam ediyoruz. Niye? Çünkü onlar da Türk müziği formunda makamları içeriyor. Bakıyorsunuz bunların içerisinde de hicaz var, hüzzam var, işte rast var. Hepsi makamsal. Ayrıca sözlerinin bir hikâyesi var. Yaşanmışlıkları var. Onun için bu pop müziği unutulmuyor. Ama günümüzde maalesef melodi yok, sadece ritim var. Ritmin üzerine değişik elektronik unsurlarla bir hikâyesi olmayan, gerçek olmayan, manasız sözleri ile vücut bulmuş ritimli konuşma şeklinde şeyler çıkıyor. Ben ne kadar Türk müziği ile büyümüş olsam da bu pop türünün de bir ruhu olmasa da bir mizacı var. Ama günümüzde içerisinde bulunduğumuz tüketim çağında 2000'lerden sonra kalıcı şeyler üretilmiyor.

Elif Yaren Korkmaz: Sanatınız ile ilgili sizi etkileyen anılarınızdan birini paylaşabilir misiniz?

Hakkı Özçimi: Çok fazla var. Çünkü hayatımızın bir parçası değil, hayatımızın kendisi oldu müzik. O yüzden hep onun ile hemhal olduğumuzdan gerek; insanlarla, büyüklerimizle, küçüklerimizle olan münasebetlerimizden dolayı çok fazla anılarımız oluyor. Şu anda da sizlerle gerçekleştirdiğimiz söyleşi aslında bir anımız olmuş oluyor.

Bunlar çok önemli şeyler aslında. Sizlerle bir arada olmak bizim için çok önemli ve değerli. Fakat bir başlangıç olarak şunu paylaşmak isterim sizlerle: Bir öğretmen düşünün. Benim ilk tanıdığım tanbur öğretmeni, bana tanburu sevdiren kişi. Tanburun sesini seviyorum, dinliyorum fakat kocaman bir enstrüman, çalabilir tutabilir miyim, bilmiyorum. Yaşım henüz on yedi falan. Musikimiz çok geniş, öğrenebilir miyim bilmiyorum; endişeliyim, tedirginim. Dinliyorum, seviyorum fakat işin içine girmek başka bir şey. Bu duygu ve düşünceler içerisinde iken bir öğretmenim oldu. İsmi Kağan Ulaş. Biraz önce de bahsetmiştim. Bana bu sazı o kadar sevdirdi ve beni cesaretlendirdi ki şimdi benim dostum gibi. Devamlı beraberim, her fırsatta görüşüyorum. Şu an kırk dört yaşındayım. İki kızım var; birisi sizin yaşlarınızda, diğeri de altı yaşında. Onlardan evvel tanıştığım bir dostum benim. Yaklaşık bu sazı elime aldığımdan beri sürekli yanımda, bir parçam gibi, hatta bir uzvum gibi. Beni bu şekilde büründüren bir hocam var. İlk hocam tabii ki babamdır ama ondan sonra biraz önce yine ismini zikrettiğim Kağan Hoca'm. Ama şöyle: Evinde özel ilgilenirdi benimle. Onun haricinde sevdirmek için de uğraşır. Hani öğrensin diye değil, bu sazı sevsin diye uğraşır. Sevince

zaten yaparsınız değil mi? Sevmeden de yapabilirsin ama uzun yıllarını alır ve yorucu olur. Severek yaparsan kısa zamanda keyifle çalışırsın. Şimdi şöyle de bir şey var. Hayatınızın tamamı müzikten ibaret olmayabilir. Yavaş yavaş kendinizi zorlamadan severek gayret edersiniz. Daha bir ay olmuş, günde şöyle yarım saat kadar çalışıyorum. Öyle çok da zevkle çalışır hale gelmedim. Daha tanımaya çalışıyorum, bu saz ne, nasıl bir şey? Hocam nasıl çalışıyor derken Kağan Hoca'm dedi ki: 'Hakkıcığım gömleğini siyah giy, pantolonunu siyah giy, şu konser salonuna şu gün şu saatte gel. Gelirken de tanburu getir.'" Çalıştığım tanbur da onun tanburu, emanet benim kendi tanburum yok henüz. Gittim konser salonuna; hazırlıklar yapılıyor, provalar yapılıyor. Hocamın arkasında bir tane sandalye var, boş duruyor. Neyse konser başlayacak, hocam şuraya sen oturuyorsun dedi, boş sandalyeyi göstererek. Bakın ben sazı (tanbur) çalmayı bilmiyorum daha. Şuraya oturuyorsun Hakkıcığım, tanburu şu şekilde tutuyorsun, sadece tutuyorsun. Hocam ben bilmiyorum henüz çalmayı dedim. Bilmediğini ben de biliyorum, sadece bu sahnede duracaksın. Sahne eğitimime de böylece başlamış oldum bu arada.

Sana doğru baktığımda şu şekilde mızrabı vur, dedi. Koskoca müzisyenlerin arasında beni de sahneye koydu hocam. Bu çok önemli bir şeydir sahne sanatlarında, tiyatrodaki sahne eğitimi de almak. Bu heyecanı tatmak. Bu çok önemli bir anıdır benim için. Daha sonrasında mesela sahneden indik, onore etti hocam, teşekkür etti. Benimle beraber olduğun için dedi. Hatta yanında da şöyle ufak bir zarf yapmış, harçlık yap bunu diye. Bu benim için çok unutulmazdır. Hiçbir şey bilmeden sevgiyle adım attıran bir öğretmen.

Mirza Zeynel Aydın: Bu mesleği seçmeseydiniz Üsküdar'da hangi mesleği icra etmek isterdiniz?

Hakkı Özçimi: Muhakkak sanatın başka bir dalı olurdu. Ahşap oyma mesela çok ilgimi çeker.

Yasin Özçimi: Bir ara otobüs şoförlüğüne imrenmişim ama ben de neyden başka bir saz veya musikiden başka bir alanda kendimi hiç düşünmedim.

Sevgi Büyükmumcu: Çok teşekkür ediyoruz. Öğrencilerimiz için vakit ayırdınız. Bir de bu söyleşimizi musikimiz ile taçlandırılalım uygun görürseniz.

Yasin-Hakkı Özçimi: Eyvallah.

NOTLAR: